

Думка пісьменніка

Год беларускай
кнігі

Роўна пяцьсот год таму, у 1512-м, наш зямляк палачанін Францыск Скарына абараніў дыплом доктара лекарскіх навук у еўрапейскай Падуі. Ужо самім ходам

гісторыі было наканавана яму разам з хваробамі цялеснымі клапаціцца пра здароўе чалавечага духу — першым ва ўсходнім славянстве скарыстаць друкаванае слова і праз свае першадрукі далучыць суайчыннікаў да ўсіх будучых шчадрот прыгожага пісьменства.

Ці можам сягоння ўявіць мы сябе без кнігі? У час электронных сродкаў інфармацыі, на разнасцэжанай інфармацыйнай прасторы свету, магчыма, кніга камусьці і падаецца ўжо даўно перажытай архаікай. Аднак якая асалода, згадзіцеся, узяць у рукі класічны або сучасны том, перагортваць яго старонкі і ачунаць у хвалюючыя глыбіні зместу, памятаючы, што гэты скарб духоўны абессмяроціў у Слове ўсіх нашых папярэднікаў, як заўтра зробіць бесмяротным і наш час, калі станецца гістарычным паўзабыццём наша сучасная ява.

Сягонняшняе беларускае кніга — і мастацкая, і навуковая — творчае дасягненне таленавітага, інтэлектуальна развітага народа, яго адзін з самых значных духоўных здабыткаў. У нашай краіне ў першую нядзелю верасня штогод праходзіць Дзень беларускага пісьменства, на якім па-дзяржаўнаму мудра ўшаноўваецца кніга і сама кніжна-выдавецкая справа, айчынныя літаратурна-мастацкія выданні.

Адным з самых актуальных стаўся клопат і вядомых пісьменнікаў, і выдаўцоў пра лёс першых таленавітых кніг нашых маладых творцаў. Дзясяткі іх выходзяць у свет з рэальнай дзяржаўнай падтрымкай. Мы ў чаканні ад маладой літаратурнай змены сапраўдных мастацкіх адкрыццяў, твораў, якія стануць упоравень з вяршыннымі здабыткамі айчыннай літаратуры, а імёны іх аўтараў будуць называцца заўтра побач з імёнамі нашых класікаў — Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Багдановіча, Кузьмы Чорнага, Максіма Гарэцкага, Міхася Лынькова, Кандрата Крапівы, Максіма Танка, Аркадзя Куляшова, Івана Мележа, Васіля Быкава, Івана Шамякіна, Пімена Панчанкі, Уладзіміра Караткевіча...

Бягучы год, які названы ў нас Годам кнігі, будзе азораны святлом 130-годдзя святаў нашага айчыннага слова Янкі Купалы і Якуба Коласа, стагоддзя Максіма Танка і 90-годдзя старэйшага літаратурна-мастацкага выдання краіны — часопіса "Полымя". І няма сумнення, што Год Кнігі спародзіць новую хвалю грамадскай увагі і да нашай класічнай літаратурнай спадчыны, і да нашай пошукава-творчай літаратурнай сучаснасці.

Мікола МЯТЛШЧЫК

ХІІ Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі вядзе рэй у Маладзечне з 8 па 10 чэрвеня. Нарэшце фэст вярнуўся да штогадовага рытму.

Аднак імпрэза такога ўзроўню не змагла б адбыцца без падтрымкі Міністэрства культуры нашай краіны, Мінскага абласнога выканаўчага камітэта, Маладзечанскага райвыканкама, без клопату ініцыятара стварэння фестывалю — прафесара Міхаіла Фінберга — і апякунства Саюза пісьменнікаў Беларусі. Напярэдадні адкрыцця на пытанні "ЛіМа" адказаў Народны артыст Рэспублікі Беларусь, адзначаны ордэнам Францыска Скарыны, намеснік старшыні Саюза кампазітараў Беларусі Эдуард Зарыцкі.

**Таццяна СІВЕЦ,
фота з архіва
Віктара Кавалёва,
калаж Віктара Калініна**

— Калі гаворка ідзе пра Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне, то, на вашу думку, якая яго галоўная мэта?

— Я быў удзельнікам усіх фестывалюў: як толькі прыйшоў у аркестр, адразу ж уключыўся ў працу. А для маладых выканаўцаў гэта быў сапраўды зорны час: здымала тэлебачанне, галасы запісвалі на касеты... Сёння, можа, крыху складаней, але і новыя песні гучаць, і вершы — так што маладыя могуць адразу знайсці сабе рэпертуар. Бачу, як рыхтуюцца да выступлення маладыя хлопцы і дзяўчаты. Для іх выйсці на сцэну, атрымаць ацэнку ад вядомых кампазітараў, пазнаёміцца з паэтамі — ужо вялікае свята!

— Варта прыгадаць, як у 2007-м на гэтым творчым форуме шырока адзначалася 125-годдзе Янкі Купалы і

Якуба Коласа. Што ж чакае нас сёлета, у Год кнігі?

— Вельмі шмат цікавага! 8 чэрвеня ў Мінскім абласным драматычным тэатры адбудзецца літаратурна-музычная вечарына "Вобразы мілія роднага краю" з удзелам вядучых акцёраў дзяржаўных тэатраў краіны, прагучыць рок-опера "Курган" паводле паэмы Янкі Купалы (музыка Ігара Лучанка, аўтар праекта — Андрэй Скарынін). 9 чэрвеня — урачыстае адкрыццё фестывалю гала-канцэртам "Дзве яркія зоркі" Заслужанага калектыву "Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Беларусі" пад кіравніцтвам лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі Міхаіла Фінберга. (Дарэчы, "Дзве яркія зоркі" — назва майго песні на словы Васіля Жуковіча, прысвечаная Купалу і Коласу. Да таго ж, мне прыемна адзначыць, што ў гэтым канцэрце будзе гучаць увесь мой цыкл на словы Якуба Коласа — дванаццаць песень.) Акрамя таго, у той жа дзень пройдуць паэтычныя чытанні ў Вязынцы і літаратурныя сустрэчы ў Маладзечне.

А ўжо на наступны дзень гасцей чакаюць музычныя хіты розных часоў і падвядзенне вынікаў конкурсу маладых выканаўцаў на закрыцці фестывалю.

— Вы першы з айчынных кампазітараў стварылі цыкл песень на словы Якуба Коласа, прапалі з вершамі найлепшых айчынных паэтаў — ад Багушэвіча да Караткевіча. Аднак жа бывае, што часам на нейкім творцы стаіць штамп "няспеўнасці". Здаецца, з Коласа вы нарэшце такі штамп знялі?

— Калі я працую з творами класікаў, я кажу сабе: гэта мой сучаснік. І раблю песні для моладзі, з сучаснымі рытмамі і пачуццямі. Да таго ж, на вершы Якуба Коласа пісаць музыку было не так складана, як на словы Караткевіча. Але тым больш цікава было пераадоляваць супраціўленне матэрыялу. Нават давялося рабіць кампіляцыі з двух-трох вершаў...

— Прынамсі, многія маладыя выканаўцы адкрылі для сябе беларускую паэзію.

— Так, яны нават пачыналі дыхаць іначай! Я бачыў, як загараліся іх вочы, як яны адчувалі, як пры-

малі паэтычнае слова. А пасля цягнуліся да айчыннай літаратуры.

— Песня на словы вядомага паэта — варыянт, з якога боку ні зірні, выйгрышны для кампазітара — чаму ж сёння на музыку часцей кладзецца паўаматарскі тэкст, а не добры верш?

— Я, калі пачынаў, адразу зразумеў, што добрая паэзія заўсёды "выцягне". І ні разу не пашкадаваў пра намер працаваць з творами класікаў. На жаль, многія сучасныя "кампазітары" ганаюцца тым, што не ведаюць нот! Усё робіць камп'ютар...

— Якім павінен быць верш, каб стаць песняй?

— Памятаю, калі яшчэ быў малады, мяне зацікавіў верш Сяргея Грахоўскага "Цыганскія кастры". Я прапанаваў паэту сваю музыку. Ён даволі доўга не пагаджаўся з варыянтам "Начныя кастры" і нават пасля таго, як песня была запісаная, тэлефанаваў і прапаноўваў: "Давайце яшчэ тут дапрацуем і вось тут..." Наогул, мне здаецца, што чым вышэйшы ўзровень у паэта, тым лягчэй яму нешта перарабіць. Маладыя ж ніводнага слова не хочуць змяняць. А для мяне самы лепшы верш — той, які пачынаеш чытаць і адразу чуеш мелодыю. Дачытаў — і песня гатовая! Напрыклад, у паэзіі Адама Русака вельмі ўсё меладычна. Але цяпер мне цікава працаваць з тым, што не адразу "гучыць". Здаецца, і на перадавіцу "ЛіМа" мог бы напісаць музыку

Пункцірам

✓ Па даручэнні Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнкі прэм’ер-міністр Міхаіл Мясніковіч уручыў дзяржаўныя ўзнагароды за служаным людзям Беларусі. У спісе ўзнагароджаных 111 чалавек. Гэта работнікі прамысловасці, энергетыкі, медыцыны, адукацыі, навукі і культуры.

✓ Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ў сувязі са смерцю народнага артыста РСФСР Эдуарда Хіля накіраваў спачуванні яго ўдаве, родным і блізкім. “Песні Эдуарда Хіля, любімыя некалькімі пакаленнямі слухачоў, сталі сапраўды залатымі шлягерамі, яны заўжды дарылі людзям радасць і добры настрой”, — сказана ў спачуванні.

✓ Дыплом “Танаровы прафесар БДУ” ўручаны старшыні Савета Федэрацыі Федэральнага сходу Расійскай Федэрацыі Валянціне Мацвіенцы за вялікі ўнёсак у развіццё беларуска-расійскіх сувязей у галіне адукацыі, навукі і культуры.

✓ Міністэрствам інфармацыі Беларусі перададзена для пацыентаў Рэспубліканскага навукова-практычнага цэнтра дзіцячай анкалогіі, гематалогіі і імуналогіі каля 400 кніг айчынных выдавецтваў. Гэта мастацкая і навучальная літаратура. Акцыя была прымеркавана да Міжнароднага дня абароны дзяцей і святкавання ў Беларусі Года кнігі.

✓ Міністэрства культуры Беларусі праводзіць конкурс на стварэнне эскізных праектаў помнікабюста народнаму паэту Беларусі Максіму Танку, 100-годдзе якога будзе шырока адзначалца сёлета. Помнік мяркуецца ўсталяваць у Мядзеле.

✓ Беларускі скрыпач Арцём Шышкоў стаў лаўрэатам самага буйнога і прэстыжнага сусветнага музычнага конкурсу — імя каралевы Елізаветы, які праходзіў у Бруселі (Бельгія). Юбілейны, 75-ы конкурс праводзіўся ў намінацыі “Скрыпка”. Арцём атрымаў адну з шасці прэмій, вылучаных для пераможцаў. Малады музыкант выканаў сваю праграму на ўнікальнай скрыпцы Іварнеры, набытай у Лондане па даручэнні Прэзідэнта Беларусі.

✓ Чатыры ўзнагароды прывезлі беларускія кінематаграфісты з ХХІ Міжнароднага кінафестывалю “Залаты Віцязь”, які праходзіў у Омску. Стужкі Вольгі Дашук “Кінааматар. Асенні сон” і Сяргея Карцёра “Уяўны Парыж” атрымалі прызы “Срэбраны Віцязь” і “Бронзавы Віцязь” у намінацыі “Кароткаметражны дакументальны фільм”. “Срэбраным Віцязем” была адзначана анімацыйная стужка Аляксандра Ленкіна “Дзед”. Спецыяльны прыз Парламенцкага сходу Саюза Беларусі і Расіі дастаўся Анаголю Алаю за дакументальны фільм “Бумеранг”.

✓ На ХХХІ Міжнародным фестывалі царкоўнай музыкі ў Гайнаўцы (Польшча) першае месца заняў беларускі калектыў — Хор духавенства Гродзенскай праваслаўнай епархіі. Акрамя гэтага, спецыяльны прыз уручаны мужчынскаму хору Дзяржаўнага ансамбля песні і танца Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусі. Дні царкоўнай музыкі арганізуюцца ў Польшчы на працягу ўжо трыццаці гадоў. Сёлета яны праходзілі пад ганаровым патранатам прэзідэнта Польшчы Браніслава Камароўскага і з добраславення Мітрапаліта Варшаўскага і ўсяе Польшчы Савы.

Падрыхтавала
Ірына АЛЯКСАНДРАВА

У Саюзе пісьменнікаў Беларусі

Поспехі і задачы

Ірына МАСЛЯНИЦЫНА

Чарговае пасяджэнне Прэзідыума Саюза пісьменнікаў Беларусі прайшло ў сталічным Доме літаратара.

Пасяджэнне было адкрыта выступленнем старшыні СПБ Мікалая Чаргінца, які ахарактарызаваў работу Саюза за першую палову 2012 года. Яна прайшла пад знакам усё большага ўзрастання важкасці слова пісьменніка ў краіне. Кіраўніцтва Беларусі звярнулася да пісьменніцкіх праблем, літаратары зразумелі дзяржаўны клопат Прэзідэнта і Урада і здолелі праз ініцыяваныя Кіраўніком дзяржавы паездкі па розных рэгіёнах Беларусі ацаніць той шлях, якім крочыць сёння краіна.

Аднак, як было адзначана, пэўныя хібы яшчэ не пераадолены, таму і супакойвацца нельга. Нават у межах правядзена ў Беларусі Года кнігі нашых пісьменнікаў практычна не запрашаюць

да ўдзелу ў айчынных тэлевізійных праграмах. Недастаткова ўдала складаюцца стасункі паміж беларускімі тэатрамі і драматургамі. У бібліятэках, асабліва раённых і вясковых, беларуская літаратура прадстаўлена пераважна кнігамі, выдадзенымі яшчэ ў ХХ стагоддзі. Пісьменнікі разгледзелі магчымасці выпраўлення становішча.

На Прэзідыуме была заслухана таксама справаздача старшыні Віцебскага аддзялення СПБ Тамары Красновай-Гусацэнкі, якая паведаміла прысутным, што члены Віцебскай пісьменніцкай арганізацыі за пяць месяцаў гэтага года здолелі правесці ўжо 300 сустрэч з чытачамі. Аднак гэта не значыць, што такая актыўная пазіцыя ўласцівая кожнаму з віцебскіх літаратараў. Некаторыя, хаця і знаходзяцца ў складзе Саюза пісьменнікаў, наўмысна адмяжоўваюцца ад дзейнасці ў рамках сваёй творчай арганізацыі, а нехта і наогул, можна лічыць, страціў су-

вязі з СПБ. Тамара Іванаўна прапанавала калегам падумаць пра перарэгістрацыю членаў Саюза.

Галоўны рэдактар літаратурнага часопіса “Белая Вежа” Васіль Шырко паведаміў членам Прэзідыума пра цяжкасці існавання выдання, якое не мае пастаяннага дакладна акрэсленага фінансавання, га наарнага фонду і дагэтуль не ўключана ў паштовыя каталогі Беларусі і Расіі.

Вынікі паездак пісьменніцкіх дэлегацый у Гродзенскую вобласць і ў Падмаскоўе дзеля сустрэчы з пісьменнікамі Расіі на святкаванні юбілею Барадзінскай бітвы падвёў першы сакратар СПБ Генадзь Пашкоў.

На Прэзідыуме быў зацверджаны склад аргкамітэта па правядзенні рэспубліканскага конкурсу “Лепшы твор 2011 года”, склад творчых секцый і прыёмнай камісіі. Таксама члены Прэзідыума разгледзелі пытанне прыняцця ў Саюз пісьменнікаў Беларусі 16 новых членаў.

Мікола ДЗМІТРЫЕЎ

У Пружанах адбылася сустрэча супрацоўнікаў цэнтральнай раённай бібліятэкі імя М. Засіма з Анатолем Крэйдзічам. Анатоль Мікалаевіч з’яўляецца галоўным рэдактарам Іванаўскай раённай газеты, але больш вядомы як празаік, аўтар шэрагу кніг, кіраўнік Брэсцкага абласнога аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусі. Натуральна, што і размова вялася пра тое, што аднолькава хвалюе тых, хто стварае кнігі, і тых, хто даносіць іх да чытача.

Анатоль Крэйдзіч расказаў бібліятэкарам пра набыткі, якіх у

Дыялог зацікаўленых

апошнія гады дамагліся пісьменнікі Брэстчыны, пра стан беларускай літаратуры ўвогуле і тыя праблемы, якія хваляюць майстроў прыгожага пісьменства.

Прысутныя не засталіся без уважнымі да падзей, што адбываюцца сёння ў пісьменніцкім асяроддзі. У прыватнасці, бібліятэкары цікавіліся ўзаемаадносінамі двух творчых саюзаў, якія цяпер дзейнічаюць у нашай краіне, палітыкай дзяржавы ў галіне кнігавыдання,

выказвалі трывогу з нагоды таго, што графаманы літаральна запаланілі рынак сваёй нізкапробнай друкаванай прадукцыяй. У сувязі з гэтым Анатоль Крэйдзіч адзначыў, што кіраўніцтва СПБ таксама вельмі занепакоена такім станам спраў і таму бачыць неабходнасць у больш плённай рабоце з пачынаючымі таленавітымі аўтарамі, больш змястоўнай прапагандзе высокамастацкіх кніг, у тым ліку і не без удзелу работ-

нікаў бібліятэк. Асабліва цяпер, у Год кнігі.

Безумоўна, не абышлося і без знаёмства з творчасцю госця. Пісьменнік прэзентаваў прысутным свае кнігі, прачытаў некалькі невялікіх твораў з іх.

Пружанскі паэт, член Саюза пісьменнікаў Беларусі Мікола Антанюўскі, які таксама прысутнічаў на сустрэчы, свой расповед пра творчыя набыткі падмацаваў выкананнем уласных новых вершаў.

Свята паэзіі

«Крыніцы душы» бруаць на «Пісьмянковым лузе»

Няма на Магілёўшчыне, бадай, ніводнага раёна, які б, як Касцюкоўшчына, падарыў Беларусі такую вялікую гвардыю таленавітых паэтаў і пісьменнікаў — Аркадзя Куляшова, Аляксея Русецкага, Васіля Хомчанку, Івана Чыгрынава, Масея Сяднёва, Сямёна Пацёмкіна, Леаніда Левановіча, Алеся Пісьмянкова.

Наталія АЗАРАНКА

Нездарма менавіта тут, на Касцюкоўшчыне, традыцыйна ладзіцца прыгожае свята паэзіі і аўтарскай песні. Спачатку яно насіла назву “Крыніцы душы”. Пазней фестываль стаў прысвяцэнца памяці земляка, знакамитага паэта Алеся Пісьмянкова, і атрымаў новую назву — “Белы бусел над Бесяддзю”. У год святкавання 95-годдзя з Дня нараджэння народнага паэта Аркадзя Куляшова свята паэзіі і пашырыла свае межы — у яго рамках загучала аўтарская песня.

У мінулым годзе свята перанеслася на маленькую радзіму Алеся Пісьмянкова — вёска Бялынкавічы. І праходзіць яно на маляўнічым беразе ракі Бесядзь, лукавіна якой выгінаецца тут падковай на месцы, якое так і завуць у народзе — “Пісьмянкоў лут”. Дагэтуль фэст меў рэгіянальны маштаб, але цікавасць культурнай і літаратурнай грамадскасці да яго расла. І ў гэтым годзе ў Бялынкавічах праходзіла ўжо абласное свята паэзіі і аўтарскай песні “Пісьмянкоў лут”. Пасля ўрачыстага адкрыцця гісторыка-культурнага аб’екта “Пісьмянкоў лут” дзеянне пе-

рамясцілася на пляцоўку пад Бесяддзю, дзе прагучалі самыя лепшыя вершы, самыя цудоўныя песні, якія нарадзіліся тут, на Касцюкоўшчыне. Госці і ўдзельнікі свята мелі магчымасць атрымаць сапраўдную асалоду, слухаючы выступленні ўдзельнікаў абласнога конкурсу выканаўцаў аўтарскай песні, пераможцаў конкурсу маладых паэтаў Магілёўшчыны і паэтычных чытанняў, ганаровых гасцей свята, якія прыехалі з Гомельскай і Брэсцкай абласцей. Прымалі тут і творчыя дэлегацыі з Бранскай вобласці Расіі.

У праграме свята ладзіліся канцэрт мастацкай самадзейнасці, вечарына паэзіі і аўтарскай песні “Будзем, людзі, шчаслівыя ўсе”, канцэрт мастацкай самадзейнасці гасцей свята; сустрэча паэтаў і бардаў калявогнішчанаберазеракі Бесядзь, а таксама танцавальна-забаўляльная праграма.

Варта адзначыць, што ўпершыню ў рамках свята праводзіліся конкурсы літаратурных выставак, якія прадставілі цэнтралізаваныя бібліятэчныя сістэмы вобласці. Сапраўдным упрыгажэннем сталі выстаўкі дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Літабсягі

Імкліва прарастае слова

Мінскія паэтычныя чытанні, прысвечаныя 130-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы, прайшлі ў Доме літаратара. Арганізатарам імпрэзы выступіла Мінскае гарадское аддзяленне Саюза пісьменнікаў Беларусі.

Вольга ПАЛОМЦАВА,
фота Аляксандра Новікава

Гучалі пранікнёныя радкі, прысвечаныя Купалу і навеяныя яго творчасцю, прасякнутыя любоўю да радзімы. Гарачымі апладысмантамі віталі слухачы яркія радкі паэтаў Міхася Пазнякова, Навума Гальпяровіча, Уладзіміра Мазго, Вольгі Сакаловай, Змітрака Марозава, Міколы Шабовіча. Арганічна ўпляталася ў шматгалоссе свята пяшчотная лірыка Таісы Трафімавай, Таццяны Лейкі і Лізаветы Палеес.

Прыемна ўразіла, калі з вершамі на беларускай мове выступілі жанчыны, якія звычайна пішуць па-руску, — Ала Чорная, Іна Саніна, што жыве ў далёкай Каліфорніі, і Вольга Норуна. Вядучы імпрэзы — старшыня Мінскага гарадскога аддзялення СПБ Міхась Пазнякоў — падкрэсліў: “На-

шу краіну лічаць родным домам прадстаўнікі многіх нацыянальнасцей, мы ўсе жывём у міры і згодзе”. Доказам таму былі і гэтыя паэтычныя чытанні, дзе ў літаратурна-музычнай кампазіцыі гучалі па-польску Купалавы радкі пад гітару ў выкананні Ганны Чумаковай, у перакладзе на родную карацінскую мову дэкламаваў Песняра Хізры Асадулаеў.

Але паэты не толькі чыталі свае творы. Пра тое, як пад уплывам вершаў народнага паэта Беларусі, пачутых на вечары, арганізаваным падчас вайны, пайшоў у партызаны старэйшы брат і як адгукнуліся яны ў яго лёсе, расказваў Леанід Лукша. Юрый Сапажкоў распавёў гісторыю некаторых перакладаў Купалы на рускую мову. Песню “Ляцелі гусі” на верш Вольгі Сакаловай выканала Тамара Кашчэва, моцным акордам прагучала выступленне Таццяны Да-

Таіса Трафімава, песня якой на музыку Алены Атрашкевіч стала гімнам абласнога фестывалю “Гучаць цымбалы на зямлі Купалы”.

шквевіч, якая прысвяціла песню “Адзінаццаць лебедзяў” Лізаветце Палеес.

У мемарыяльнай зале Дома літаратара не было вольных месцаў. Міхась Пазнякоў запрасіў усіх жадаючых на XII Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі, пляцоўкамі якога стануць філіялы Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы ў Вязынцы, Яхімоўшчыне, бібліятэкі, канцэртныя і тэатральныя залы Маладзечна.

Артлінія

Знакавая прэм’ера ў сябрыне муз

Святлана БЕРАСЦЕНЬ,
фота аўтара

Маэстра Эркі Пехк захаплены музыкай Дзмітрыя Шастаковіча і марыць сыграць усе яго сімфоніі. Да найскладанай і шматпакутнай Трынаццатай з праграмнаю назвай “Бабіі яр” і вершамі Яўгена Еўтушэнкі звярнуўся таму, што з’явілася магчымасць увасобіць яе ў цікавай выканальніцкай супольнасці. Прытым раскрыць новыя грані аркестра Белтэлерадыёкампаніі, запрасіць у Мінск Эстонскі нацыянальны мужчынскі хор пад кіраўніцтвам Міка Юлеоя (вядомая нам у савецкі час капэла легендарнага Г. Эрнесакса), прадставіць у партыі баса маладога беларускага саліста Анатоля Сіўко. Некалькі гадоў таму “ЛіМ” звярнуў увагу на гэтага спевака, калі ён выступаў у сталіцы разам з іншымі салістамі Маладзечанскага аркестра пад кіраўніцтвам Р. Сарокі. Неўзабаве А. Сіўко перамог на конкурсе маладых оперных спевакоў у Эстоніі, мастацкім кіраўніком якога быў Э. Пехк. Дырыжор

Над праграмай канцэрта, які адбыўся ўчора ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі, нашы музыканты працавалі разам з эстонскімі калегамі. Гэты творчы праект ажыццёўлены па ініцыятыве знамага эстонскага маэстра Эркі Пехка, які сёння працуе ў Мінску ў якасці запрошанага дырыжора Сімфанічнага аркестра Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Рэспублікі Беларусь. Арганізацыі канцэрта паспрыяла Пасольства Эстоніі ў нашай краіне.

запрасіў беларускага гасця да ўдзелу ў сваіх творчых праектах, і поспех нашага земляка меў еўрапейскі розгалас. Ён выступіў і ў праграме II Міжнароднага фестывалю “Уладзімір Співакоў запрашае”. Выкананне 13-й сімфоніі Д.Шастаковіча для Беларусі знамянальнае. Мастацкі кіраўнік БДФ Юрый Гільдзюк прыгадвае, як пасля маскоўскай прэм’еры 1962 г. гэты твор надоўга трапіў у лік забароненых. Аднак “чорны спіс” не адразу дакаціўся да Мінска, і дырыжор В. Катаеў паспеў тут выканаць сімфонію з поўным тэкстам Я. Еўтушэнкі. I

праз паўстагоддзя яна прагучала ў нашай сталіцы зноў. Адметнасць новага міжнароднага праекта яшчэ і ў тым, што дзякуючы энтузіязму Э. Пехка нарадзіўся ўнікальны эстонска-беларускі твор, сушэтная прэм’ера якога таксама прагучала ўчора. З ідэяй напісаць штосьці арыгінальнае для гэтага канцэрта маэстра звярнуўся да аднаго з паспяховых суайчыннікаў — Марта Сіймэра. Кампазітар сам выбраў праз інтэрнэт беларускія вершы. Чалавек высокадухоўны, ён зацікавіўся творам Навума Гальпяравіча, прысвечаным стара-

жытнаму сабору ў Полацку. Так нарадзіўся “Сабор” — твор для мужчынскага хору і аркестра, напісаны эстонскім кампазітарам на тэкст беларускага паэта. Падчас працы над партытурай М. Сіймэр, які ведае каля паўтара дзясятка моў, пачаў вучыць беларускую — каб асэнсаваць мелодыку кожнага слова...

Пасол Эстоніі ў Беларусі Яак Ленсмент перакананы, што нашы краіны вельмі блізкія па культуры, па духу і маюць агульныя старонкі ў гісторыі. А новы музычны праект пацвярджае ўзаемаразуменне і ўмацоўвае сяброўства.

Лаўрэат міжнародных конкурсаў Анатоль Сіўко, маэстра Эркі Пехк.

Повязі

У Белгарад — па міжнародную прэмію

Паэтэса, член Саюза пісьменнікаў Беларусі Тамара Краснова-Гусачэнка ўзнагароджана літаратурнай прэміяй “Прохараўскае поле”. Паэтычны двухтомнік “Спас” і публікацыі ў літаратурных часопісах “Наш современник” і “Белая вежа” прынеслі ёй перамогу ў намінацыі “Паэтычны твор духоўнага зместу”.

Ларыса ІВАНОВА,
фота аўтара

Міжнародная літаратурная прэмія была заснаваная ў 1999 годзе Саюзам пісьменнікаў Расіі, кіраўніцтвам Белгародскай вобласці, Белгародскай і Старааскольскай епархіяй і Дзяржаўным ваенна-гістарычным музеем-за-

паведнікам “Прохараўскае поле” і прысуджаецца дзеячам літаратуры і мастацтва, у творчасці якіх у высокамастацкай форме сцвярджаюцца ідэі маральнасці, патрыятызму, нацыянальнага гонару і адданага служэння свайму народу і Айчыне. Уручэнне прэміі адбываецца адзін раз на два гады ў рамках літаратурна-патрыятыч-

ных чытанняў “Прохараўскае поле”. Міжнароднай прэмія стала ў 2010 годзе. Тады сярод яе лаўрэатаў быў названы таксама ўрадзец Віцебшчыны, вядомы беларускі пісьменнік Алесь Савіцкі.

Пяць цікавых дзён правяла Тамара Краснова-Гусачэнка ў складзе дэлегацыі пісьменнікаў Расіі ў творчай паездцы па Белгарод-

скай вобласці. Яна брала ўдзел у “Прохараўскіх чытаннях”, выступала перад студэнтамі, працоўнымі калектывамі, супрацоўнікамі бібліятэк і чытачамі ў Белгарадзе і раённых гарадах Аляксееўка і Стары Аскол. Паэтэса перадала жыхарам Белгарада прывітанне і кнігі ад пісьменнікаў Беларусі.

Т. Краснова-Гусачэнка прымае вінішаванні з перамогай ад старшынні паячывельскага савета “Прохараўскае поле” М. Рыжкова і губернатара Белгародскай вобласці Я. Саўчанкі (справа).

3-пад няра

Па ініцыятыве Мінскага гарадскога аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусі ў сталічным парку імя Максіма Горкага адбылося ўрачыстае адкрыццё пісьменніцкіх алей. Цяпер тут можна прагуляцца па аляях Якуба Коласа і Янкі Купалы, Івана Мележа і Міхася Лынькова, Янкі Маўра і Васіля Віткі. А непасрэдна перад адкрыццём прайшло літаратурнае свята, на якім выступілі пісьменнікі Міхася Пазнякоў, Уладзімір Ліпскі, Мікола Чарняўскі, Ніна Галіноўская і Маргарыта Яфімава. З часам у парку плануецца праводзіць літаратурныя сустрэчы, кніжныя выстаўкі, прэзентацыі.

Павел КУЗЬМІЧ

Літаратурны музей Петруся Броўкі прапанаваў наведаць выстаўку “Стыліягі — адважныя дэндзі краіны Саветаў”. На ёй прадстаўлены самыя розныя рэчы гэтай субкультуры ў СССР, якая атрымала шырокае распаўсюджванне ў канцы 1940-х — пачатку 1960-х гадоў. Захапленне ў наведвальнікаў выклікала музычная частка вечара і майстар-клас Андрэя Бузукі, выкладчыка Школы танцаў Юліі Шостак. Джазавая музыка дарыла добры настрой на працягу ўсяго вечара. Дзяўчат асабліва зацікавіў майстар-клас па прычосках, якія былі модныя ў другой палове мінулага стагоддзя.

Дар’я ШОЦІК

Вядомыя пісьменнікі Уладзімір Саламаха і Алесь Марціновіч выступілі перад вучнямі сталічнай школы № 73 і гімназіі № 18 у Дзіцячай бібліятэцы № 2. Да сустрэчы супрацоўнікамі бібліятэкі была старанна падрыхтавана кніжная выстаўка, якая прадстаўляла творчасць гасцей. Уладзімір Саламаха параіў школьнікам занатоўваць успаміны сваіх дзядуль і бабуль. Пра герояў багатай беларускай гісторыі распавёў Алесь Марціновіч. Напрыканцы сустрэчы госці падарылі бібліятэцы “Энцыклопедыю Перадзі” і ўласныя кнігі з аўтаграфамі.

Вольга КАХНОВІЧ

“І сёння іх творы надзённа гучаць” — пад такой назвай у Валожынскім раённым Цэнтры культуры прайшоў конкурс выканаўцаў твораў Янкі Купалы і Якуба Коласа. Ініцыятарам яго стала народнае літаратурна-мастацкае аб’яднанне “Рунь”. Удзел у конкурсе ўзялі вучні 12 школ раёна. лепшымі інсцэніроўкамі сталі прапанаваныя калектывамі Ракаўскай, Івянецкай, Каменскай школ урыўкі з паэмаў Якуба Коласа “Новая зямля” і “Сымон-музыка”, а таксама сцэнка з п’есы Янкі Купалы “Паўлінка”. Сярод індывідуальных выканаўцаў асабліва вызначыліся Каця Мандрок, якая чытала маналог Паўлінкі, Маша Маркоўская, якая прадставіла верш Купалы “Сын і маці”, Саша Карэйва, які надзвычай удала выканаў ролю Мужыка з казкі Коласа “Жыг-быг пан...” Яны і іншыя вучні-чытальнікі ўзнагароджаныя дыпламамі і каштоўнымі падарункамі.

Валянціна РУСАКЕВІЧ

Традыцыйна на пачатку лета Алесь Камоцкі запрашае сяброў і прыхільнікаў сваёй творчасці на чарговую сустрэчу, якая, па словах барда, “адбудзецца пры любым надвор’і”. 10 чэрвеня а 19-й гадзіне ў сталічным Палацы пазашкольнай работы “Золак” (Партызанскі праспект, 146) ён прапанаваў слухачам не толькі добра знаёмыя, але і новыя песні і вершы, якія ўвайшлі ў кнігу “Навошта было мінулае”, што ўбачыла свет у гэтым годзе.

Вольга НОРЫНА

Ірына ТУЛУПАВА,
фота Юрыя Іванова

Зберагчы культурнае асяроддзе

3 8 па 10 чэрвеня ў Маладзечне праходзіць XII Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі. Сёння пра здабыткі сферы культуры Міншчыны распавядае начальнік упраўлення культуры Мінскага абласнога выканаўчага камітэта Анатоль Акушэвіч.

свята паэзіі “Мой родны кут, як ты мне мілы!” — у кастрычніку ва ўрочышчы Бярвенец Стаўбцоўскага раёна. Таксама з імёнамі Янкі Купалы і Якуба Коласа будзе звязана правядзенне з сённяшняга дня па 10 чэрвеня XII Нацыянальнага фестывалю беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне. У маі ўжо адбыліся абласное свята-конкурс народнай музыкі “Сымон-музыка” на Стаўбцоўшчыне і VIII абласны злёт маладых паэтаў Міншчыны “Слова Купалы да творчасці кліча” на Лагойшчыне, у славурых Акапах, што сталі творчай калыскай паэта. У чэрвені рыхтуецца адкрыццё ў Мінскім абласным краязнаўчым музеі выстаўкі “Шляхамі Песняроў” з фондаў Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы, Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа і абласнога краязнаўчага музея.

Заўважу, што народныя паэты Беларусі мелі дачыненне да Нясвіжчыны: Якуб Колас у Нясвіжы скончыў настаўніцкую семінарыю, а Янка Купала працаваў у Снове на бровары.

— **Якія выбітныя культурныя падзеі дапоўняць календар Міншчыны да канца года?**

— Святочны календар лета пасля Нацыянальнага фестывалю беларускай песні і паэзіі “Маладзечна-2012” працягнуць дзіцячае свята цацкі і гульні ў Салігорскім раёне, рэспубліканскія святы харавога мастацтва “Пеўчае поле” ў Мядзеле і свята паэзіі на Маладзечаншчыне,

“Культура дазваляе чалавеку станавіцца духоўнай, маральнай, творчай асобай. Яна фарміруе ўнутраны свет, раскрывае асобу. Зберажэнне культурнага асяроддзя — задача не менш значная, чым зберажэнне навакольнага, — так калісьці сказаў акадэмік Ліхачоў, падкрэсліваючы значнасць культуры ў жыцці чалавека.

прымеркаванае да 130-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы. Таленавітыя юныя мастакі Міншчыны стануць удзельнікамі абласнога пленэру “Фарбы роднай зямлі” ў Чарвеньскім раёне. У вераснёўскія дні Жодзіна запрасіць маладых эстрадных выканаўцаў нашай краіны на “Бел-Азаўскі акорд”, да 100-годдзя з дня нараджэння Максіма Танка ладзім свята паэзіі і песні ў Мядзеле. Сваё першае дзесяцігоддзе восеньскімі днямі адзначыць абласны фестываль народнай творчасці “Напеў зямлі маёй” на Пухавіччыне, Барысаў стане сталіцай маштабных мерапрыемстваў, прымеркаваных да 200-годдзя вайны 1812 года, Стаўбцоўшчына гасцінна павітае Коласавым словам на Рэспубліканскім свяце паэзіі, а завершыць разнастайную палітру культурных падзей абласны фестываль народнага раёна, і Рэспубліканскае

— Згодна з вамі, што культура — гэта паўсядзённая творчасць. І побач са словам “культура” часта ўжываюцца іншыя: натхненне, талент, прыгажосць, духоўнасць. А ці варта тады ўмешвацца ў яе, нейкім чынам рэгламентуючы развіццё?

— Культура дазваляе чалавеку станавіцца духоўнай, маральнай, творчай асобай. Яна фарміруе ўнутраны свет, раскрывае асобу. Зберажэнне культурнага асяроддзя — задача не менш значная, чым зберажэнне навакольнага, — так калісьці сказаў акадэмік Ліхачоў, падкрэсліваючы значнасць культуры ў жыцці чалавека.

— **Як на ваш погляд, ці пазначыліся апошнімі гадамі змены ў адносінах да культуры з боку дзяржавы?**

— Сёння палітыка дзяржавы ў галіне культуры скіравана, перадусім, на стварэнне эканамічных і арганізацыйна-прававых умоў развіцця галіны, забеспячэнне эфектыўнай дзейнасці ўсёй яе інфраструктуры. Паняцці “культура — дзяржава” і “дзяржава — культура” цесна звязаныя. Сёння дзяржава стварае культурную палітыку, якая рэалізуецца праз бюджэт, заканадаўства, легітымнасць тых ці іншых культурных падзей.

Нельга не адзначыць дзейсную падтрымку таленавітых людзей нашай краіны з боку дзяржавы, у прыватнасці, фонд Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі, штогадовую прэмію “За духоўнае адраджэнне”. Адначасу і створаны пры Урадзе Грамадскі савет па развіцці культуры і мастацтва, у складзе якога прадстаўнікі таленавітай моладзі, творчай эліты Беларусі.

На Міншчыне штогод з поспехам рэалізуецца каля 25 культурных праектаў, у тым ліку і рэспубліканскага ўзроўню, фінансавы падмурак якіх у поўнай меры забяспечваецца бюджэтнымі сродкамі.

Толькі ў мінулым годзе ўведзены ў эксплуатацыю Чысцінскі сельскі дом культуры і амфітэатр у Маладзечанскім раёне, Любанская і Мар’інагорская школы мастацтваў, за апошнія пяць гадоў пабудаваны клубныя ўстановы ў вёсках Вежы Слуцкага, Будслаў і Занарач Мядзельскага раёнаў, рэканструяваны 6 устаноў культуры вобласці.

Гарантам далейшага развіцця сферы з’яўляецца Дзяржаўная праграма “Культура Беларусі” на 2011 — 2015 гг.

Прынцыпова важна для нас, і такую пазіцыю падтрымлівае Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, ствараць нацыянальныя прэферэнцыі. Такім чынам замацоўваецца статус і роля беларускай культуры ў грамадстве.

А ўвогуле, культурная палітыка любой краіны, у тым ліку Рэспублікі Беларусь, вызначаецца дзяржавай і разглядаецца як водгук на аб’ектыўныя запатрабаванні соцыуму.

— **А з боку недзяржаўнага сектара? Ці можам мы сёння**

гаварыць пра дзяржаўна-прыватнае партнёрства як факт на шага жыцця?

— Адным з элементаў нацыянальных прэферэнцый для культуры якраз з’яўляецца ўвядзенне льготнага падаткаабкладання для тых, хто фінансавы падтрымлівае сферу культуры (мецэнаты, спонсары). На Міншчыне прыватныя прадпрыемствы спансруюць некаторыя творчыя дэбюты і наватарскія маладзёжныя праекты. Дарэчы, у Маладзечне ААТ “ЭНЭФ” і яго кіраўнік Наталля Галота на працягу шэрагу гадоў падтрымліваюць заслужаны аматарскі калектыў Рэспублікі Беларусь — сімфанічны аркестр Маладзечанскага дзяржаўнага музычнага каледжа імя М. К. Агінскага па рэалізацыі міжнародных творчых праектаў. Рэалізавацца творчым пачынанням устаноў культуры таксама дапамагаюць ЗАТ “Дзіліс касметык” (дырэктар Эдманд Шэміс), ААТ “Белпрамкультура” (дырэктар Аляксандр Гузоўскі), гандлёвая сетка “Электрасіла” (дырэктар Тамара Сідарава), ААТ “Маладзечанскі завод металавырабаў” (дырэктар Дзімітрый Андрэеў)... І такіх прыкладаў шмат! Пачалі дзейнічаць і створаныя пры ўстановах альянскія саветы.

Цяпер мы клапацімся пра фарміраванне пазітыўнага вобраза горада, вёскі, раёна — з тым, каб яны былі прывабнымі для інвестыцый.

Між іншым, у нас ёсць прыклад адраджэння гісторыка-культурных каштоўнасцей пасля іх набыцця ў прыватную ўласнасць. Так быў адноўлены сядзібна-паркавы комплекс в. Сула Стаўбцоўскага раёна. У 2011 годзе сялянская фермерская гаспадарка “Панскі Маёнтак” прыняла першых наведвальнікаў.

— **Як вы думаеце, чалавек у сферы культуры сёння пачувае сябе камфортна?**

— У Мінскай вобласці 1528 устаноў культуры і мастацтва. Па сутнасці, дом культуры, выскovsky ці раённы, бібліятэка, школа мастацтваў, музей — гэта цэнтры грамадскага жыцця.

Я ганаруся тым, што працую побач з такімі творчымі асобамі, як Іосіф Сушко, Яўгенія Піліпеня, Рыгор Сарока, Георгій Чорны — заслужаныя работнікі культуры Рэспублікі Беларусь, Алена Атрашкевіч — член Беларускага саюза кампазітараў, дэпутат Палаты Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Аляксей Шут, Валянціна Шуракова, Галіна Слесарэнка, Лізавета Пятроўская, Сяргей Выскварка, Людміла Раўцкая, Ларыса Рыхкова і многія іншыя. Менавіта такія асобы складаюць гонар галіны культуры, і побач з імі камфортна кожнаму.

Культура мае каштоўную ўласцівасць спалучаць мінулае, сучаснае і будучае. У гэтым яе адметнасць і прывабнасць. Хтосьці з вялікіх сказаў, што жыццё любой дзяржавы і цэлых народаў па-за культурай бессэнсоўнае. Цалкам згодны з гэтым тэзісам і таму лічу сваёй асноўнай задачай ствараць неабходныя ўмовы для зберажэння і захавання спрадвечных традыцый. А таксама падтрымліваць тых апантаных працаўнікоў устаноў культуры, якія абралі гэтую прафесію. Роботнікі культуры — гэта частка беларускай інтэлігенцыі, яны часцей дбаюць пра іншых, забіваючыся пра сябе.

Уладзімір ЛАЙКОЎ,
фота Уладзіміра Крука

У наша студэнцкае жыццё Вячаслаў Рагойша ўваходзіў сваімі заўсёднымі, але для нас па першым часе вельмі незвыклымі словамі і выразамі: “мабыць”, “прынамсі”, “на належным узроўні”, “дарэчы”... Але найперш — сваёй надзвычайнай апантанасцю і бязмежнай любоўю да беларускага слова, вобраза, радка, верша... І канечне, сваёю няспешнай інтэлігентнасцю, сялянскай памяркоўнасцю, асаблівай пашанай да кожнага студэнта, да кожнай творчай (а такімі лічыў нас усіх) асобы.

Не скажу, каб мы ад самага пачатку з’яўляліся прыхільнікамі аднаго толькі Вячаслава Пятровіча. Бо тагачасны наш філалагічны факультэт быў славутой яшчэ і імёнамі Міхася Ларчанкі, Івана Навуменкі, Дзмітрыя Бугаёва, Алеся Адамовіча, Кузьмы Хромчанкі, Вольгі Казловой, Алега Лойкі, Рыгора Семашкевіча, Маргарыты Яфімавай...

Але ён уразіў адразу. Тым болей што амаль легендарнай падавалася гісторыя пра яго надзвычай абаяльную, прыгожую і вельмі разумную жонку, дачку львоўскага прафесара Таццяну Кабржыцкую, пра іх вяселле стагоддзя, дзе прысутнічала ўся літаратурная і культурная эліта Беларусі, а тамадой быў паэт у душы, арыгінальны Рыгор Ларчанка, які якраз пачынаў чытаць у нас курс лекцый па старажытнай літаратуры, суправаджаючы іх дэкламаваннем на памяць цэлых анталогій вершаў. А поруч студэнцкі фальклор даносіў звесткі пра надзвычайную адоранасць Вячаслава Рагойшы, яго выключную эрудыцыю і начытанасць, у чым хутка ўсе пераканаліся. Самы малады з кагорты небажыхароў (якраз у гэты час мы знаёміліся з антычнай міфалогіяй, таму асацыяцыі не павінны выклікаць здзіўлення), нібы гуляючы, як тая эзолава арфа, што нараджае гук, не паказваючы інструмента, лёгка і свабодна апераваў такімі паняццямі з тэорыі літаратуры, пра якія мы не толькі нічога не ведалі, але нават не чулі, і толькі тады міжволі ўсведамлялі, што літаратура, дзеля якой прыйшлі ва ўніверсітэт, — гэта не толькі мастацтва, але і сапраўдная складаная навука. І для такога абуджэння аўдыторыі малады вучоны меў усе падставы. За ягонымі плячыма была бліскуча абароненая дысертацыя па творчасці М.Танка і манаграфія “Паэтыка Максіма Танка: Культура вобраза. Характар верша” (Мінск, 1968). І цяпер загаловак гэтай працы ўражае сваёй заглыбленасцю ў сутнасць даследуемай праблемы, а што казаць пра тыя часы, калі незвыклымі тэмамі кандыдацкіх былі *рэвалюцыйныя матывы, сацыяльная праблематыка, вобраз самага чалавечнага з людзей і г.д.* Дэбют Вячаслава Рагойшы аказаўся надзвычай удалым, манаграфія да гэтага часу не страціла сваёй актуальнасці. А пасля выхаду яна была сапраўдным бестселерам, я добра памятаю зачытаных экзэмпляры на кафедрах, а з чытальных залы вынісе апошні асобнік, бо вырасшы ў паводле ўзору мэтра пісаць манаграфію пра творчасць Р. Барадуліна.

У свет шырокі бласлаўляў...

Вячаслаў Пятровіч Рагойша. Гэтае імя роднае не толькі для мяне, але і для дзясяткаў, соцень і нават тысяч былых студэнтаў, якія вывучалі гісторыю і тэорыю літаратуры, для шматлікіх прафесіяналаў і аматараў беларускага слова і верша. Вельмі часта згадваю аднаго з самых мудрых выкладчыкаў роднай альма-матар. І позірк часта спыняецца на адной з кніжных паліц маёй бібліятэкі, дзе пачэснае месца займаюць навуковыя працы і кнігі Вячаслава Пятровіча.

З тых студэнцкіх гадоў трымціць маё сэрца, калі бяру ў рукі гэтую кнігу сённяшняга доктара філалагічных навук, прафесара, акадэміка Міжнароднай акадэміі Еўразіі. Нават у знешнім афармленні прысутнічае святая беларуская сакральнасць колераў, радуе чытацкае сэрца блакіт нашага сімвалічнага васілька. А рэдактарам гэтай кнігі з’яўляецца сам Міхась Рыгоравіч Ларчанка.

Сваё даследаванне паэтыкі Максіма Танка малады тады яшчэ вучоны пачынае з верша пра цыгана-вандроўніка Квэка, што памяняў сваю волю на непатрэбны чын. Тут жа Вячаслаў

“Кнігі Вячаслава Рагойшы настольныя і для студэнта, і для настаўніка слаvesнасці, і для дацэнта з прафесарам дзякуючы арыгінальнаму спалучэнню, здавалася б, неспалучальнага — прастаты выкладу і грунтоўнасці пададзенага матэрыялу.

Пятровіч цытуе Аляксандра Даўжэнку: “Манія. Усе прагнуць пасада. Да смерці не зразумею, чаму так лезуць да пасада. Што можа быць лепш за канкрэтную працу, умёнае стварыць канкрэтную каштоўнасць для свайго грамадства!” І гэтая, і ўсе наступныя навуковыя працы Вячаслава Рагойшы былі створаныя для роднай Беларусі. І ні ў воднай з іх, шаноўны чыгач, вы не знойдзеце якой-небудзь кан’юнктуры, ніводная з гэтых прац не была кар’ернай.

А колькі сталых, прызнаных і разам з імі маладых паэтаў-пачаткоўцаў “прыгарнуліся душой” да цудоўных кніг — “Паэтычны слоўнік” і “На шляху да Парнаса. Даведнік маладога літаратара”!

Вячаслаў Рагойша, несумненна, галоўны тэарэтык літара-

турнага працэсу Беларусі. І не толькі таму, што ўзначальвае кафедру тэорыі літаратуры БДУ і з’яўляецца галоўным экспертам ВАКа, але ў першую чаргу дзякуючы сваім грунтоўным, фундаментальным даследаванням па сістэмах вершаскладання і жанравых структурах сусветнай і беларускай літаратуры. У сваіх працах “Гутаркі пра верш: Метрыка. Рытміка. Фаніка”, “Паэтычны слоўнік”, “Тэорыя літаратуры ў тэрмінах” ён па сутнасці ўпершыню ў айчыннай навуцы пра літаратуру зрабіў найгрунтоўнейшы аналіз нацыянальнай версіфікацыі на шырокім еўрапейскім і сусветным фоне, здолеўшы ўпісаць эвалюцыю беларускіх жанравых формаў у сілавое поле сусветных традыцый. Кнігі Вячаслава Рагойшы настольныя і для студэнта, і для настаўніка слаvesнасці, і для дацэнта з прафесарам дзякуючы арыгінальнаму спалучэнню, здавалася б, неспалучальнага — прастаты выкладу і грунтоўнасці пададзенага матэрыялу. Па сутнасці, яны сталіся кампасам, які дапамагае не заблукаць па дарозе ў краіну навукі пра сутнасць паэзіі. Наогул, тэорыя вершаскладання, як і жанравая структура канкрэтнай літаратуры, — справа надзвычай складаная і не вельмі ўдзячная. Ці не таму далёка не кожны з прафесійных літаратараў згодны займацца ёю без астатку, бо не заўсёды ўпэўнены ў паспяховай рэалізацыі задумы. Вячаслаў Пятровіч не пабаяўся цяжкасцей: ужо ў згаданай першай кніжцы пра паэтыку М. Танка ён глыбока прааналізаваў рытміка-інтанацыйную

структуру свабоднага верша ў цесным узаемадзеянні са зместам. І гэта тады, калі працэс фарміравання самой сістэмы верлібра яшчэ не быў завершаны. Затым ён прыйшоў да высновы пра неабходнасць сістэмнага разгляду верша. І мы ў педагагічнай практыцы ніяк не можам абысціся без кніг Вячаслава Пятровіча.

Сам мэтр добра ведае школу, любіць настаўнікаў, бачыць у іх сваіх маладзейшых калег, якіх патрэбна далучыць да вялікай справы. І многія з вучняў, адгукуючыся на шчырасць і дабрыню настаўніка, становіліся яго паплечнікамі.

Згадваецца, як невялікая група студэнтаў (Іван Зяньковіч, Мікола Зуеў, Хведар

Ляшкевіч, Іван Штэйнер) з маладым тады яшчэ Вячаславам Пятровічам адправілася ў аднадзённае падарожжа ў славутой Вільню. Яшчэ ў цягніку наш выкладчык расказвае, а потым па прыездзе і дэманструе мясціны, звязаныя з Янкам Купалам, Кастусём Каліноўскім, Цёткай. Стаім мы, узрушаныя, ля храма Святой Ганны і слухаем радкі Максіма Багдановіча, якія натхнёна дэкламуе Вячаслаў Пятровіч:

*Изломом строгим
в небе ясном
Встаёт, как вырезной, колосс.
О, как легко
в порыве страстном
Он башенки свои вознёс!*

“Уюнашамі”, як калісьці называў маладых людзей незабыўны Міхась Лынькоў, мы разам з Вячаславам Пятрові-

“Ён уразіў адразу. Тым болей што амаль легендарнай падавалася гісторыя пра яго надзвычай абаяльную, прыгожую і вельмі разумную жонку, дачку львоўскага прафесара Таццяну Кабржыцкую, пра іх вяселле стагоддзя, дзе прысутнічала ўся літаратурная і культурная эліта Беларусі.

чам раным-раненька выпраўляліся ў Нясвіж, сённяшняю культурную сталіцу Беларусі. Ад той незабыўнай паездкі раз і назаўсёды наш любімы выкладчык застаўся не толькі дасканалым знаўцам гісторыі і тэорыі літаратуры, але і чалавекам, які адчувае сакральную повязь з сёвай мінуўшчынай свайго краю. Гэта потым ужо, дзякуючы творам Уладзіміра Караткевіча, мы пашыралі свае гістарычныя далягляды. А тады, на пачатку сямідзясятых, малады і апантаны ўніверсітэцкі выкладчык сыпаў жменямі зерневай пазнавання на нашу юную духоўную глебу, каб з цягам часу з’явіліся важкія і спелыя каласы сапраўднай шчырай беларускасці.

Адметнай і на ўсё жыццё запамінальнай была сумесная вандроўка ў верасні 1973 года ў Германскую Дэмакратычную Рэспубліку. Іенскі ўніверсітэт, літаратурныя мясціны Ваймара (Гётэ і Шылер), Дрэздэнская карцінная галерэя, радзіма Ліста, парк Сан-Сусі, Патсдам і, канечне, Берлін. Гэтыя мясціны чулі нашыя доўгія размовы, дыспуты, спрэчкі, філасофскія развагі. Былі шматлікія знаёмствы з нямецкімі аднагодкамі, людзьмі ста-

рэйшых пакаленняў, а таксама пэўнае, тады яшчэ негалоснае пераасэнсаванне былога і сённяшняга, спроба зазірнуць у будучае. Ужо не выкладчыкам і нават не кіраўніком нашай дэлегацыі, а добрым і сапраўдным сябрам у тыя дні быў і заставаўся потым наш Вячаслаў Пятровіч.

А колькі было цікавых сустрэч, калі гурткоўцы пісалі навуковую працу “Літаратура і БДУ”, у якой пад кіраўніцтвам В. Рагойшы спрабавалі паказаць тую ролю, што адыграла наша алма матер у станаўленні беларускага прыгожага пісьменства. Праца была выкананая на сур’ёзным навуковым узроўні, невыпадкова яна атрымала дыпломы і граматы Міністэрства адукацыі. Іх, дарэчы, Вячаслаў Пятровіч уручыў на Купалавай Радзіме, падчас сяброўскай сустрэчы студэнтаў БДУ і Іенскага ўніверсітэта імя Ф. Шылера.

Вячаслаў Пятровіч Рагойша з’яўляецца настаўнікам для ўсіх філолагаў рэспублікі, незалежна ад таго, у якой ВНУ яны набывалі адукацыю, бо менавіта па яго кнігах і падручніках і адбываюцца сапраўдныя ўваходзіны кожнага студэнта і настаўніка ў навуку пра літаратуру.

Так склалася, што пры кожнай сустрэчы з ім я заўсёды адкрываў нешта новае, асаблівае, надзвычайнае. Як гэта было, напрыклад, 8 і 9 снежня 1984 года, калі Вячаслаў Пятровіч наведаўся ў маю назаўсёды родную Мётчу.

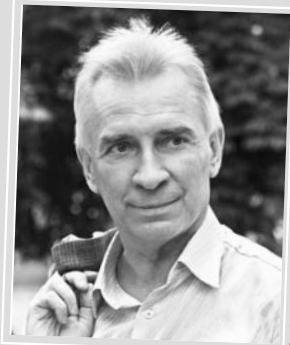
Амаль 30 гадоў прамінула з тых памятных дзён. Але дагэтуль згадваю, як свяціліся радасцю вочы старшых і малодшых

школьнікаў. А сёння тыя былыя вучні распавядаюць ужо сваім дзецям пра вядомых паэтаў і вучоных. У школьных музеі “Літаратурны космас Мётчы” ў Кнізе ганаровых гасцей Вячаслаў Пятровіч разам са сваімі калегамі пакінуў запіс: “Са шчырым хваляваннем вітаем настаўнікаў і вучняў паэтычнай Мётчанскай школы. Няхай жа спрыяе вам у працы, вучобе літаратура наша родная, няхай натхняе, выходзіць рукі і сэрцы! Дзякуй вам за сустрэчу, хлеб-соль, гасцінец!” Таксама ў гэтым музеі захоўваюцца кнігі з аўтографамі Вячаслава Рагойшы.

У памяці ўзнікаюць радкі з верша Алега Лойкі “Ракаўскія валы”, прысвечанага Вячаславу Пятровічу:

*Стагоддзяў дух —
забытых, паўзабытых,
Не менш складаных,
чым сягоння час,
Што нас ляпілі крута,
самавіта
І у свет шырокі
бласлаўлялі нас...*

Няхай беларускае неба і далей спрыяе шаноўнаму Вячаславу Рагойшу, дасылае яму і яго сям’і здароўе, натхненне, мудрасць і любоў!

Уладзімір
Мазго

Адкрыўшы занава Нясвіж

Ты, хадюю натомлены,
Спіш.

Табе сніцца славуты Нясвіж,
Дзе мінуўшчына моцна здзівіла,
Як скарбонка князеў Радзівілаў.

Табе сняцца былыя часы,
Што сатканы,
Нібы паясы,
З успамінаў
І светлых надзей,
У сагрэты адкрыццямі дзень.

Недзе ў Альбе шчыруюць майстры,
Каб у памяці нашай стварыць
Залатыя, як сон,
Паясы
Незвычайнай і рэдкай красы.

Шолах ветру
Ці аркушаў кніг
Адаб’ецца,
Што спынены міг,
Трапятаннем начным увушыш,
Навылёт пранізаўшы душу.

Нібы ў казку вярнуўшыся,
Спіш.
Пошчак крокаў палохае ціш.
Хто ідзе там у цемры наступны?
— Сымон Будны!

Руіны Наваградскага замка

Бліжэй да сэрца
Прыгарну я
Сівых стагоддзяў даўніну,
Дзе ранак
Сонцам карануе
У неба ўзнятую сцяну.

Нам расказаць
Пра ўсё павінны,
Дадаць

Паэзія і музыка заўсёды крочаць поплеч. Пра гэта яшчэ раз сведчыць XII нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі, што гэтымі днямі адбываецца ў Маладзечне. Даём слова аўтару многіх папулярных песень, якія выконваюць А. Ярмоленка, Я. Паплаўская і А. Ціхановіч, Я. Навуменка, В. Дайнека, І. Афанасьева, І. Дарафеева, Алеся, А. Хлястоў, Д. Качароўскі і іншыя, удзельніку яшчэ першага нацыянальнага фестывалю “Маладзечна-93”, паэту Уладзіміру Мазго.

І падтрымліваем ягоны заклік: “Спявайце песню родную!”

Адвечнага цяпла
Руіны велічнай краіны,
Што лёсам дадзена была.

Руіны,
Што дасюль маўчалі,
Распачынаюць гаварыць
Пра тых,
Каго даўней вянчалі
Тут непахісныя муры.

Бліжэй да сэрца
Прыгарну я
Сівых стагоддзяў даўніну,
Дзе ранак
Сонцам карануе
У неба ўзнятую сцяну.

Іду па вуліцах Гародні

Іду па вуліцах Гародні,
Дзе сонейка —
Ярчэй паходні —
Усе высвечвае двары,
І новы горад,
І стары.

Іду па вуліцах Гародні
І адкрываю
Край свой родны,
Шырокі
І ў вяках глыбокі,
Нібыта Нёман сінявокі.

Іду па вуліцах Гародні,
Дзянёк вітаючы пагодны,
Што прывядзе мяне
І заўтра —
Да храма,
Замка
І тэатра...

* * *
Я слухаю
мелодыю дажджу,
Які зайграў
на клавішах лістоты
І наталіў,
і акрыліў душу
Лагодным дакрананнем
кожнай ноты.

* * *

У мітусні гадоў,
Віхуры дзён
Тут ёсць выток,
Тут прыстань чалавеку.
Душа і вечнасць
Пакідаюць плён
На мудрае
Усведамленне веку.

Настальгія

Рупліва шчыруе чужы гаспадар
Ля веснічак роднае хаты.
Журба мне глядзела з дакорам у твар
Вачыма матулі і таты.

Тут кожны куточак
струменіць цяпло,
Што хваляй ахутвае сэрца.
Як добра калісьці... калісьці было.
Было... Даўніна адгукнецца.

Даверлівы гук успрымаю на слых,
Шапоча лістотаю памяць.
Дзяцінства праб’ецца
кароценькі ўздых,

Не сцериці гадоў сваіх замець.
Парою з вачэй я слязінкі змахну,
Іх прысмак палынава-горкі.
Ніколі не сцішыцца сум па жытлу,
Дзе першыя зроблены крокі.

* * *

Не аднойчы,
Зусім не аднойчы
Марай ветлай
Глядзеўся ў вочы.

Я слухаю
мелодыю дажджу,
Стварыў якую
вопытны маэстра.
І вы яе паслухайце,
прашу,
Нібы канцэрт
цудоўнага аркестра.

Я слухаю
мелодыю дажджу,
Які —
і дырыжор,
і выканаўца.
І я сабе
ні кроплі не хлушу,
Што я —
у гэты міг! —
музыказнаўца...

Маэстра

Кампазітару Алегу Елісеенкаву

І для душы, і для аркестра
Стварае музыку маэстра.

Душа натхнёна ажывае,
Калі маэстра заспявае.

Спяшаюць сонечныя зыкі
Сагрэць мелодыю музыкі.

І песня ззяе, як нявеста,
Што пад вянец пайшла з маэстра.

Спявайце песню родную

Спявайце песню родную —
Вясёлую, самотную.

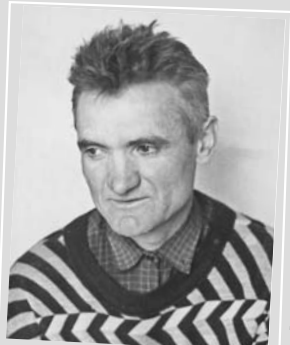
Шчаслівую, гаротную —
Спявайце песню родную.

Спявайце песню родную —
Адвечную, нязводную,

Бо песня — бессмяротная,
Нібы душа народная.

Яе не забывайце —
Спявайце!..

Так і сёння
Кружыў, заляцаўся
Новы дзень,
Ён са мной прывітаўся.
Сытануў
Залацінкі-іскрынкі
Росам буйным,
Крануў аблачынкі,
Памярэжыў
Праменьчыкам першым
Ды радочкамі
Лёг у вершы.

Уладзімір
Цішуроў

Зварот да Маўчаны

Дзяўчынай цябе прыгадаю,
бы кнігу ўспамінаў гартаю...
Маё табой захапленне
Было як у храме маленне!
І дух захаплення выстыў,
Я, гнаны памылкамі, — выстаяў!
Мне хацелася быць з табой шчырым,
А ты смутку сытнула жвірам.
Маладушыш уяма апраўдання —
Не ўстаяў на гары кахання.
Памяць ты да грудзей прыгарні
І мяне за грахі не клянi.
Тая памяць абудзіць найперш
Мой упарты і дзёрзкі верш.

Дуб

Не зухаваты,
А сукаваты,
Не гнецца пад ветрам дуб,
Тым ён, нягнуткі, і люб.
Якія ў дуба любошчы
На яго акругленай плошчы,
На яго жалудовай палянцы,
Дзе вятры кідаюцца ў танцы?
Дзе баяцца абдымкаў дуба
Маргарыта, і Зося, і Люба...
Бо ў яго — абдымкі дубовыя,
Да таго ж пацалункі суровыя...
Як пасее дуб жалудочкі,
То вакол узрастуць дубочкі.
І нягнуткі дубовы гай
Упрыгожыць забыты край!
Увасоблена ў дубе сіла:
Сярод дрэваў — начэсны асілак!
Сімвал моцы і веры краю,
Цябе, дуб,
І твой дух
Услаўляю
І, як брата, цябе
Абдымаю!

Недасяжная...

Ты ў жыцці маім — недасяжная,
Тчэцца доля здаўна сярмяжная.
А каханне ці вытчэ долю,
Дзе ружовыя кветкі ў полі?..
А лёс локці да болю кусае,
Сэрца пустку штодня хапае,
Задаўнелі на локах раны,
Мне хаваць іх трэба старання.
Муж і сын, і кватэра прыбраная...
Мройна ўспыхне дарога санная.
А ці хопіць смеласці ў ног,
Каб ступіць мне за твой парог?
Ты сто год, нават больш, — жаданая,
Ты сто год, нават больш, — каханая!

Весялосці забытай галінка,
Наракаю цябе — Вясялінка!

Фота Кастуся Дробіва

Кніжны свет

8 чэрвеня 2012 г.

Помнік у 10 тамоў

Зусім хутка пабачыць свет першая кніга Збору твораў Івана Навуменкі ў 10 тамах. Праца над гэтым знакавым выданнем вядзецца ў “Мастацкай літаратуры”.

Марына ВЕСЯЛУХА

У жніўні 2008 года Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь зацвердзіў план комплексу мерапрыемстваў па ўшанаванні памяці Івана Навуменкі, пісьменніка, доктара філалагічных навук, прафесара, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР імя Я. Коласа, заслужанага дзеяча навукі. Апроч надання імя пісьменніка адной з вуліц Мінска, а таксама бібліятэцы ў горадзе Васілевічы, што ў Рэчыцкім раёне, адкрыцця мемарыяльнай дошкі на доме, дзе жыў дзяржаўны і літаратурны дзеяч, і стварэння пастаяннай экспазіцыі пісьменніка ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры, — выданне Збору твораў у 10 тамах. Старшынёй камісіі па ўвекавечанні памяці Івана Навуменкі тады ж быў прызначаны Сцяпан Лаўшук, член-карэспандэнт НАН Беларусі, доктар філалагічных навук, прафесар. Сябар і зямляк пісьменніка, ён стаў і кіраўніком рабочай групы па стварэнні Збору твораў.

— Над падрыхтоўкай Збору твораў Івана Навуменкі працуе група з шасці навукоўцаў, мы цяпер вельмі ўважліва пераглядаем архівы пісьменніка, — распавядае Сцяпан Лаўшук. — Першы том павінен выйсці ўжо ў гэтым месяцы, яго рыхтуе кандыдат філалагічных навук, супрацоўнік Інстытута мовы і літаратуры імя Я. Коласа і Я. Купалы НАН Беларусі Ігар Шаладонаў. У гэтую кнігу ўвайшлі апавяданні і нарысы Івана Якаўлевіча, гэта фактычна пачатак яго пісьменніцкай дзейнасці, творы, напісаныя ў перы-

Іван Навуменка.

яд з сярэдзіны 1940-х гадоў і да пачатку 1960-х. Выданне таксама ўключае літаратурны і тэксталагічны каментары.

Другі том Збору твораў (над яго падрыхтоўкай працуе кандыдат філалагічных навук, супрацоўнік Інстытута мовы і літаратуры імя Я. Коласа і Я. Купалы НАН Беларусі Алесь Лапата-Загорскі) пабачыць свет таксама сёлета, напрыканцы года. Яго складуць апавяданні і нарысы. У трэці і чацвёрты тамы ўвойдуць аповесці, у пяты, шосты і сёмы — раманы, у восьмы і дзявяты — літаратурна-навуковыя і крытычныя працы Івана Навуменкі. Завяршальны дзясяты том складзе драматургія, эпістэлярная спадчына пісьменніка, а таксама дакументальная аповесць “Капітан Степё ідэе в разведку”, напісаная ў суаўтарстве з расійскім журналістам Вік-

тарам Мамантавым. Апошні том павінен пабачыць свет праз пяць гадоў.

Калі гаворка вядзецца пра збор твораў пэўнага пісьменніка, то адным з першых узнікае пытанне яго паўнаты. Гэты аспект новага кніжнага праекта Сцяпан Лаўшук пракаменціраваў так:

— Мы яго не называем поўным, бо гэта вельмі складаная задача. Але па сутнасці, Збор твораў Івана Навуменкі будзе такім, у яго ўвойдуць усе мастацкія творы пісьменніка, магчыма, мы не здолеем тут змясціць першыя спробы піра, бо выданне мае абмежаваны аб’ём. Што да невядомых твораў, іх тут будзе нямала. Канечне, гаворка не ідзе пра новыя раманы, бо Навуменка ў стол не пісаў, яго кнігі актыўна выдаваліся. У Зборы твораў у навуковы абарот будзе ўведзена некалькі дзясяткаў новых апавяданняў. Да многіх з іх можна рабіць рэмарку “публікуецца ўпершыню”.

Што да патэнцыяльнай цікавасці чытача і магчымай запатрабаванасці праекта, тут Сцяпан Лаўшук нават не сумняецца:

— Гэтыя кнігі перш за ўсё будуць запатрабаваны інтэлігенцыяй, да таго ж такім чынам мы ўшануем памяць Івана Навуменкі як пісьменніка, бо збор твораў у гэтым выпадку — самы лепшы помнік. Больш за тое, выданне будзе запатрабавана яшчэ і таму, што творчасць Івана Якаўлевіча — праграма. Яго апавяданні, раманы, аповесці вывучаюцца ў школах, яны ўключаны ў праграмы па беларускай літаратуры для ВНУ. І ў цэлым мала ў нашай літаратуры

пісьменнікаў, якія могуць параўнацца з І. Навуменкам-апавядальнікам. Яго апавядальныя творы можна ўключыць у любыя анталогіі — еўрапейскія, сусветныя. Яны напісаны не па афіцыйных канонах, што існавалі ў літаратуры ў той час, а з пранікненнем у глыбіню характару, з веданнем тэмы знутры. Навуменку было што сказаць, і ён ведаў, як сказаць. Да прыкладу, раман “Сасна пры дарозе” паказвае вайну ў шырокім плане, праўдзівая, пераканаўчая, з тымі падрабязнасцямі, якіх не было нідзе. А “Сорак трэці” прафесар Алёга Лойка лічыў самым лепшым раманам, прысвечаным трэцяму году вайны. Аповесці яго таксама выдатныя, да прыкладу, “Вайна каля Цітавай копанкі” ў нашай літаратуры — адзін з самых захапляльных твораў гэтага жанру для дзяцей. І ў цэлым прахадных, відавочна слабых твораў у Івана Навуменкі няма. Гэта быў высокакультурны пісьменнік, таму ён будзе цікавы не толькі спецыялістам літаратурна-навуковым, але і аматарам прыгожага пісьменства.

Сцяпан Сцяпанавіч сцвярджае, што нават першая кніжачка прозы “Семнаццацігадовая вясна” Івана Навуменкі, што выйшла ў 1957 годзе, вылучалася сярод іншых выданняў таго часу. Было адразу бачна, што ў літаратуру прыйшоў чалавек са сваёй тэмай, які ўмеў пісаць, адчуваў слова. Складана не пагадзіцца з шанованым навукоўцам. Бо многія апавяданні Івана Якаўлевіча і сёння ўражваюць яркасцю, пластыкай мовы, дакладнасцю апісанняў. Гэта, як кажуць, “сапраўдная літаратура”, а Навуменка — сапраўдны пісьменнік. Творчасць такога кшталту запатрабаваная заўсёды. Таму чакаем выхаду першага тома.

У падтрымку чытання

Уладзіслаў ГАРАЖАНКІН, дырэктар філіяла № 511 акцыянернага ашчаднага банка «Беларусбанк»:

«У героя павінна быць храбрае сэрца»

Люблю сам пах кніг, які і сёння выклікае ў мяне асацыяцыі з далёкімі краінамі і захапляльнымі гісторыямі. Яшчэ ў дзяцінстве мне падабалася блукаць паміж паліц школьнай бібліятэкі і шукаць нешта займальнае. І калі браў кнігу ў рукі, гартаў яе, адчуваў пах паперы, прадчуваў цікавае падарожжа. Але любоў да чытання прачнулася не адразу. Шчыра скажу, спачатку мяне чытаць прымушалі, а хацелася на вуліцу. Бацька быў ваенны, а ў ваенным гарадку было зусім іншае жыццё. І раптам хлопчыкі сталі выдумляць сабе новыя імёны, спаборнічаць у спрытнасці, а я не мог зразумець, у чым справа. А ўсё было вельмі проста: мае аднагодка пазнаёміліся з кнігамі пра індзейцаў. І я захапіўся творамі Джэймса Фенімора Купера. Пасля былі Жуль Верн, Вальтэр Скот і, зразумела, Аляксандр Дзюма. Героі кніг, якія праяўлялі высакароднасць, смеласць, велікадушнасць, былі для нас настаўнікамі. І калі я чытаў гэтыя кнігі, уяўляў сябе то храбрым рыцарам, то бясстрашным падарожнікам і разам з персанажамі адкрываў для сябе не толькі новыя краіны, але і чалавечую прыроду. Для мяне ў кнізе заўсёды былі важныя героі, яркія асобы, часам я ўяўляў сябе на іх месцы і нават спрабаваў прыдумаць за аўтара, што ж будзе далей.

Апошнім часам перачытваю класіку. І ў Аляксея Талстога, і ў Івана Буніна адшукваю новыя адценні. Можна, таму, што прайшоў час, я чытаю больш удумліва. Запалі ў душу апавяданні Чарльза Дыкенса пра Лондан XIX стагоддзя. Не выпадкова на сцэнах многіх тэатраў так любяць ставіць класіку. Таму што чалавечыя каштоўнасці не мяняюцца з часам, мяняюцца толькі тэхналогіі.

Прэзентацыя

Вольга ПАЎЛЮЧЭНКА,
фота Аксаны Манчук

У Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі адбылася прэзентацыя трэцяга тома кнігі Барыса Лазукі “Гісторыя сусветнага мастацтва”. Кніга ўбачыла свет у выдавецтве “Беларусь”. На старонках гэтага грунтоўнага выдання даецца аналіз развіцця розных відаў мастацтва (архітэктуры, жывапісу, скульптуры, графікі, дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва) ад старажытнасці да пачатку XX стагоддзя. Многія са згаданых Барысам Андрэвічам помнікаў раней не разглядаліся або былі вядомы пераважна вузкаму колу спецыялістаў. Усё гэта робіць выданне цікавым не толькі для мастацтвазнаўцаў, культурологаў, гісторыкаў, але і для шырокага кола чытачоў.

Першыя два тамы (якіх, дарэчы, у выдавецтве засталося па два экзэмпля-

У кантэксце сусветнага мастацтва

Барыс Лазука ў галерэі “Атрыум”.

ры) адзначаны высокай узнагародай — кандыдат мастацтвазнаўства, дацэнт Б. А. Лазука атрымаў спецыяльную прэмію Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва.

На ўрачыстай прэзентацыі дырэктар НББ Раман Матульскі падкрэсліў: “Ба-

рысу Андрэвічу ўдалося зрабіць амаль немагчымае: асобныя артыкулы, якім наканавана было ўбачыць свет у розных выданнях, аб’яднаны ў энцыклапедычную працу. З лёгкай рукі даследчыка далёкія ад мастацтва людзі робяцца яго прыхільнікамі”. Аляксандр Прохараў, дэкан

мастацкага факультэта БДАМ, быў згодны: менавіта праз вывучэнне гісторыі мастацтва фарміруецца мастацкі густ студэнтаў, і кніга Барыса Лазукі акажа істотны ўплыў на маладое пакаленне.

Загадчык рэдакцыі выдавецтва “Беларусь” Сяргей Пешын адзначыў: “Выданне “Гісторыя сусветнага мастацтва” — унікальная з’ява ў гісторыі Беларусі. З часоў “бацькі беларускага мастацтвазнаўства” Міколы Шчакаціхіна ні адзін аўтар не спрабаваў напісаць такую грунтоўную працу, а тут яна з’яўляецца не асобным томам, а арганічнай часткай у кантэксце сусветнага мастацтва”.

Вера Пракапцова, загадчык кафедры сусветнай і айчыннай мастацкай культуры БДУКіМ, высо-

ка ацаніла глыбокае самаадрачэнне аўтара падчас шматгадовай працы над кнігай.

Сам жа Барыс Андрэвіч прызнаўся: “Я шчаслівы чалавек, шчаслівы лёсам і работай”. Ён удзячны ўсім, хто падтрымаў выданне, — чыноўнікам (кніга атрымала дзяржаўнае датацыю), літрэдактару Тамары Паснянковай, мастаку Усеваладу Свентахоўскаму, сям’і, што цягнула яго адсутнасць: “Шмат гадоў яны не ведалі ні агульных выхадных, ні свят, увесь час паглынала работа”.

Творца кнігі — аўтар, творца яе лёсу — грамадства. Спадзяёмся, што лёс “Гісторыі сусветнага мастацтва” будзе шчаслівым і нас чакае не вельмі аддаленая па часе сустрэча з чацвёртым томам.

«Дорога, дорога ведёт от порога...»

Татьяна ПРОНЧИЦЕВА

Помечтаем в день рождения?

“Воскресенье, день рожденья у тебя, поздравляют твои лучшие друзья. С утра подарки...” Стоп-стоп-стоп! На календаре действительно воскресенье. У меня в самом деле день рождения. Но за окном ещё раннее утро, и есть время немного помечтать. Итак, что бы я хотела получить в этот день рождения? Плюшевого зайца? Но зоопарк, разместившийся в моей комнате, и так заполонил всё пространство. Кружку со своим именем? Но ведь она всё

равно будет передарена Сергею и Наташе, которые используют их по назначению во время профилактических семейных ссор. Билет на концерт “Ласкового мая”? Но кому нужно такое старье! Вот если бы к нам приехал Стас Михайлов... Боже, как хорошо было быть маленькой. Кукла, кукла, кукла — вот и всё, что надо для счастья!

Но признаюсь, в моей душе уже давно живёт мечта о путешествиях. Впрочем, может ли быть иначе? Ведь вместо свежего “Cosmopolitan” под подушкой прячутся “Geo” и “Вокруг света”. Пока сверстницы читают “Унесённые ветром” Маргарет Митчелл и “Поющие в терновнике” Коллин Маккалоу, я лихорадочно перелистываю страницы “Вокруг света за 80 дней” Жюль Верна и “В мире безмолвия” Жака-Ив Кусто. А любая американская молодёжная комедия с предсказуемым финалом ничего не стоит по сравнению с каналом “National Geographic”.

Конечно, в день рождения меня ждал плюшевый медвежонок, отдалённо напоминающий Винни-Пуха после пластической операции. Кружка с надписью “От мальчиков 9 “А” класса” (после того, как через месяц сошёл слой краски, оказалось, что под ней прячется надпись “От девочек 8 “А” класса”). А также праздничное платье от бабушки в духе “Здравствуй, 60-е!” (интересно, она перешла своё или всё-таки заказала новое у лучшей портнихи города, своей ровесницы?). Но чудо всё-таки случилось.

Огуречное чудо

Как оказалось впоследствии, план был составлен заранее. Папа на целый месяц отказался от пива. Мама снова не купила долгожданную шубу, о которой мечтает всю жизнь. Но самое главное, что бабушка с дедушкой из Столинского района собрали невероятный урожай огурцов,

О широкой популярности среди читателей книг, выпускаемых ООО “Харвест”, свидетельствует письмо в редакцию девятиклассницы одной из школ Брестской области. В своём материале она рассказала о туристических справочниках, которые помогли ей в путешествиях. Предлагаем его вашему вниманию.

Отдел “Книжный свет”

поэтому тоже внесли свою лепту. Благодаря этому меня ждал сюрприз: двухнедельный экскурсионный тур по Европе.

Итак, долгожданный “шенген” стоит у меня в паспорте. Чего-то и сумки занимают половину багажного отделения. А в них — джинсы, курточки, юбки и блузки (надо же показать себя Европе!). А ещё в сумке прячется несколько пакетов с подарками от друзей, которые по уговору с ними нужно открыть на второй, шестой и десятый дни путешествия.

Наш курс — Прага!

Как прекрасно, что первый пункт в нашем путешествии — Прага! Ведь именно этот город, наравне с Венецией и Флоренцией, считается городом романтиков и идеально подходит для небольших путешествий в любое время года. Подъезжая к Праге, не выдерживаю и открываю первый пакет с надписью “Открыть на второй день”. В нём книга “Прага” из серии “Petit Fute”, подаренная другом Мишей. А у него действительно неплохой вкус! В издании можно найти информацию об уникальной архитектуре, которая встречается во всех кварталах без исключения. Перечень концертных залов и многочисленных церквушек, в которых можно послушать классическую музыку. И наконец, список кафе, ресторанов и ночных клубов на любой вкус (как жаль, что туда мне ещё нельзя). Теперь за одни выходные я смогу побывать на туристическом левом берегу с его замком и Старым горо-

дом или в Еврейском квартале с его древними улочками, на площади Нове-Место или в колоритных кварталах Винограды и Жижков. Спасибо, Миша! Почему я не замечала тебя раньше?

Как познакомиться с мафией?

Ещё из уроков географии помню знаменитый “сапог”: Апеннинский полуостров и три острова рядом с ним. Самый северный из них, Корсика, где родился Наполеон, принадлежит Франции. А вот два других — южный, Сицилия, и расположенная между

ними Сардиния — относятся к Италии. Сицилианская мафия — это же так романтично! Но как познакомиться с её лучшими представителями без угрозы для здоровья и жизни? Об этом позаботился ещё один одноклассник, Гриша. Ведь именно он подарил мне книгу “Сицилия” из серии “National Geographic Traveler”, спрятанную в пакете с надписью “Открыть на шестой день!”. Конечно, подарок Гриши очень похож на Мишин. Но поскольку Гриша всегда завидует своему другу и даже начал ухаживать за мной по его примеру, Мишина репутация в моих глазах непоколебима.

Книга поделена на три части и начинается с обзора сегодняшней Сицилии, её истории и культуры. Далее следуют шесть глав, посвящённых особенно интерес-

ным достопримечательностям, выбранным автором. Каждая область представлена на карте, а места, описанные в путеводителе, выделены. К главе о Палермо прилагается подробная карта. В разделе “Советы путешественнику” собрана информация, особенно необходимая туристам. Но самым интересным оказался раздел “Гвоздь программы: мафия”. Все подробности моего знакомства с настоящим мафиози оставлю в секрете: родители будут волноваться, да и Миша ревнивый.

Париж стоит мессы!

На подъезде к Парижу меня ждал ещё один сюрприз: целых два пакета с надписями “Открыть на десятый день!”. Там оказываются книги о столице Франции: обе они называются “Париж” (первая из серии “Rough Guide”, а вторая — “Petit Fute”). Конечно же, это подарок близнецов: Вити и Лёши! В чём же отличие изданий?

Все знакомые знают, что Лёша — невообразимый романтик. Говорят, он пишет стихи. Но конкретной пользы от этого я не вижу, поскольку ни одно стихотворение пока не посвящено мне. Неудивительно, что его книга о Париже из серии “Petit Fute” очень романтическая. “Есть Париж литературный и Париж арти-

стический, Париж египетский и Париж готический, Париж роскошных дворцов и Париж катакомб, Париж залитых огнями широких проспектов и Париж узких, выложенных истёртыми булыжниками улочек, где так просто заблудиться и так же просто найтись, — пишут авторы книги, наверняка предварительно проконсультировавшись с Лёшей. — Есть Париж для эстетов и Париж для гурманов, рождественский Париж для тех, кто верит в сказку, и февральский Париж для тех, кто верит в любовь. Париж — это город, в котором поселилась вечность”.

А вот Витя очень серьёзный. Поэтому его “Париж” из серии “Rough Guide” выглядит основательным и надёжным. Во вводной части есть цветные фотографии с описанием главных достопримечательностей Парижа. Раздел “Основные сведения” поможет правильно спланировать поездку. Далее идет базовая информация: что нужно знать туристу перед поездкой, различные практические рекомендации. Раздел “Город” посвящён достопримечательностям Парижа. В каждой главе можно найти рассказ об одном из районов с его туристическими объектами или об экскурсиях в пригороды Парижа. В разделе справочной информации дается подробное описание отелей, ресторанов, кафе, баров, магазинов, список полезных адресов и телефонов.

Если честно, я немного разочаровалась в Мише. Вначале его подарок казался уникальным, а теперь... Неужели все путеводители продавались в одном магазине? Миша, я начинаю серьёзно сомневаться в тебе! Ты не оригинален! А ведь стоя на Эйфелевой башне, я думала именно о тебе!

Возвращаемся домой

Представляете, когда я вернулась, Миша подарил мне книгу “Европа” из “Rough Guide” — самый подробный и популярный путеводитель в мире, который рассказывает практически обо всех странах нашего континента! Таким образом Миша окончательно заткнул за пояс всех конкурентов. Теперь я смогу выбрать понравившийся маршрут, рассмотреть карты и комментарии, которые помогут

спланировать путешествие и продумать детали, а также ознакомиться с основными сведениями относительно языка, проживания, транспорта, еды.

Конечно, мне немного не хватает романтики Лёши. Но ведь женское счастье заключается в том, чтобы милый был рядом, а не сидел день и ночь за столом, сочиняя стихи. Когда я уже взяла книгу и стала благодарить Мишу, он потупил глаза и сказал, что хотел помочь мне в путешествиях и готов носить сумки со всей моей одеждой! Наивный Миша, ты даже не догадываешься, какой я получила стимул к обновлению собственного гардероба! Поэтому ответила согласием. Следующим летом мы отправляемся в путешествие вдвоём!

ХАРВЕСТ

HARVEST

Издательство «Харвест» — динамично развивающаяся компания, основана в 1991 году и открыта для сотрудничества со всеми желающими.

Издательство «Харвест» выпускает **КНИГИ** всех жанров и направлений, которые распространяются как на территории Республики Беларусь, так и далеко за ее пределами. Это — **книги для детей, художественная литература, деловая литература, издания для досуга, научно-популярные издания, энциклопедии, словари и многое другое.** Кроме того, ООО «Харвест» **осуществляет оптовую торговлю книгами.**

220013, Республика Беларусь, г. Минск, ул. Кульман 1/3, ком. 42.

Тел./факс: 205-77-75

E-mail: harvest_torg@tut.by
harvest08@mail.ru
natalipoljko@rambler.ru

Внесение изменений в сведения о субъектах хозяйствования, имеющих лицензию на полиграфическую деятельность, по состоянию на 23 мая и 4 июня 2012 года					
Наименование лицензиата	Местонахождение лицензиата (юридический адрес)	Учетный номер плательщика (УНП)	Сведения о лицензии (№ бланка лицензии, дата и № приказа о выдаче)	Срок действия лицензии	Составляющие полиграфической деятельности: выпуск печатной продукции
Выданы впервые лицензии на осуществление полиграфической деятельности сроком на пять лет:					
ЧПУП «ВВЦ»	220095, г. Минск, ул. Якубова, д. 66, корп. 3, кв. 192	190904237	02330/415 выд. 11.04.2012 № 67	11.04.2017	За исключением периодических изданий
ЧП «СерЖанТ Дизайн»	220088, г. Минск, ул. Андреевская, д. 4, цокольный этаж, комн. 8	190851004	02330/416 выд. 11.04.2012 № 67	11.04.2017	За исключением периодических изданий
Прекращено действие лицензий на полиграфическую деятельность, выданных:					
ОАО «Красный пищевик»	213800, г. Бобруйск, ул. Бахарова, 145, Могилевской обл.	700067279	02330/0494241 выд. 30.04.2004 № 93, прод. 20.04.2009 № 46	30.04.2014	За исключением периодических изданий
КУП «Жилкомхоз»	213352, Могилевская обл., г. Быхов, ул. Авиационная, 12	700031288	02330/0150075 выд. 08.07.2008 № 80	08.07.2013	За исключением газет
РУП «Вычислительный центр Главного статистического управления Витебской области»	210603, г. Витебск, ул. Ленина, 10а	390069935	02330/0494118 выд. 29.03.2004 № 71, прод. 23.03.2009 № 32	29.03.2014	За исключением газет
РУП «Вычислительный центр Главного статистического управления Гродненской области»	230009, г. Гродно, ул. Врублевского, 3	590000983	02330/0494215 выд. 30.04.2004 № 93, прод. 03.04.2009 № 38	30.04.2014	За исключением газет
РУП «Институт системных исследований в АПК НАН Беларуси»	220108, г. Минск, ул. Казинца, д. 103, к. 211	101001968	02330/0150416 выд. 04.09.2008 № 102	04.09.2013	За исключением газет
РУП «Институт “Белжилпроект”»	220004, г. Минск, ул. Кальварийская, 17а, каб. 217	100048299	02330/0494131 выд. 03.04.2009 № 38	03.04.2014	За исключением газет
ООО «Издательско-полиграфический центр»	220018, г. Минск, ул. Якубовского, 51, комн. 3	100119772	02330/0494295 выд. 19.07.2004 № 127, прод. 12.06.2009 № 65	19.07.2014	За исключением газет
Аннулировано действие лицензии на осуществление полиграфической деятельности:					
ЧУП «ВЮА»	220014, г. Минск, ул. Минина, 14, ком. 45 (каб. 7).	191001129	02330/0552783 выд. 25.04.2009 № 50	25.04.2014	За исключением газет, кроме газеты «Царква»
Истек срок действия лицензий, выданных:					
ЧУП «ПолиграфПро»	Минская обл., Минский р-н, д. Ельница, РУП ОСК «Стайки», здание гаража на 25 спецавто-мобилей, комн. 3	190515233	02330/0150024 выд. 04.04.2007 № 55	04.04.2012	За исключением периодических изданий
РУП «Научно-практический центр Национальной академии наук Беларуси по механизации сельского хозяйства»	220049, г. Минск, ул. Кнорина, 1, к.17	100230575	02330/0150025 выд. 10.05.2007 № 81	10.05.2012	За исключением газет
Продлен срок действия лицензии на осуществление полиграфической деятельности:					
ОДО «Адаст-офис»	230024, г. Гродно, ул. Советских пограничников, д. 91, к. 1	590661437	02330/348 выд. 03.08.2007 № 121, прод. 30.05.2012 № 106	04.08.2017	За исключением периодических изданий
Внесены изменения в лицензии на полиграфическую деятельность:					
ООО «Компания Агис»	246050, г. Гомель, ул. Крестьянская, 43-3, к. 3-7	400441412	02330/80 выд. 03.04.2009 № 38, вн. изм. 30.05.2012 № 106	04.04.2014	За исключением периодических изданий

Навінкі кнігавыдання

Айчынным выданні, зарэгістраваныя Нацыянальнай кніжнай палатай Беларусі апошнім часам

РЭЛІГІЯ. БАГАСЛОЎЕ

Хрысціянства. Хрысціянскія царквы і дэнамінацыі

В тебе наша надзежда = W tobie nasza nadzieja: молитвенник / [над составлением работали: Ирена Силиневич, Рената Верная]. — Гродно: Гродзенская дыяцэзія Рымска-каталіцкага Касцёла ў Рэспубліцы Беларусь, 2011. — 559 с. — Часть текста параллельно на польском и русском языках. — Переплет и часть текста на польском языке. — 3000 экз. — ISBN 978-985-6724-91-9 (в пер.).
Марк Подвижник. Изборник / [составитель монахиня Евпраксия] / преподобный Марк Подвижник. — Минск: Свято-Елисаветинский монастырь в г. Минске, 2011. — 197 с. — 5000 экз. — ISBN 978-985-6886-65-5 (в пер.).
Монастыри и храмы земли Тверской / [составитель: О. С. Смирнова]. — Минск: Русская Православная Церковь. Белорусский Экзархат, 2011. — 318 с. — 1500 экз. — ISBN 978-985-511-403-2.
Новый Завет. — Минск: Свято-Елисаветинский женский монастырь в г. Минске, 2011. — 1198 с. — 10000 экз. — ISBN 978-985-6886-70-9 (в пер.).
Попов, М. А. Митрополит С. Богущ-Сестренцевич: формирование правительственной политики по отношению к Римско-католической церкви на белорусских землях (конец XVIII – первая четверть XIX вв.): монография / М. А. Попов, А. И. Ганчар; Министерство сельского хозяйства и продовольствия Республики Беларусь, Гродненский государственный аграрный университет. — Гродно: ГрГАУ, 2012. — 276 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-6784-99-9.
Попов, М. А. Митрополит Станислав Богуш-Сестренцевич (1731–1826): роль в формировании правительственной политики по отношению к Римско-католической церкви

на белорусских землях (конец XVIII – первая четверть XIX) / М. А. Попов. — Минск: РИВШ, 2012. — 219 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-500-511-8.
Прокопчук, А. Я. Отче наш: толкование на молитву / Андрей Прокопчук. — Минск: Союз евангельских христиан баптистов в Республике Беларусь, 2012. — 118 с. — 2800 экз. — ISBN 978-985-90212-9-9.
50 главных молитв на привлечение любви-мого человека в свою жизнь / составители: Наталья Берестова, Надежда Светова. — Москва: Астрель, 2011. — 192 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 3000 экз. — ISBN 978-5-271-39720-2 (Астрель). — ISBN 978-985-18-0822-5 (Харвест) (в пер.).
Святая блаженная Матрона Московская: житие и акафист. — 2-е изд. — Минск: Белорусская Православная Церковь Белорусский Экзархат Московского Патриархата), 2011. — 54 с. — Издано при участии ООО «Спутник Христианина» (Москва). — 3000 экз. — ISBN 978-985-511-372-1.
Святое Евангелие. — Минск: Свято-Елисаветинский женский монастырь в г. Минске, 2011. — 830 с. — 12000 экз. — ISBN 978-985-6886-67-9 (в пер.).
Святое Евангелие Госпада нашего Ісуса Хрыста. — Минск: Свято-Елисаветинский женский монастырь в г. Минске, 2011. — 702 с. — 7000 экз. — ISBN 978-985-6886-62-4 (в пер.).
100 главных молитв на успех в любом деле / [составитель Лиза Маркова]. — Москва: Астрель, 2011. — 192 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 3000 экз. — ISBN 978-5-271-40317-0 (Астрель). — ISBN 978-985-18-0845-4 (Харвест) (в пер.).
Филарет (Вахромеев К. В.; митрополит минский и случкий; 1935–). Рождественское послание Митрополита Минского и Слуцкого Филарета, Патриаршего Экзарха всея Беларуси = Раждэстваенскае пасланне Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага Філарэта, Патрыяршага Экзарха ўсея Беларусі: 2011/2012. — Минск, 2012. — Часть текста параллельно на русском и белорусском языках. — 2000 экз.

Studia theologica Grodnensia: зборнік навуковых артыкулаў / [рэдкалегія: Андрэй Шчупал CSsR – галоўны рэдактар і інш.]. — Гродна: Гродзенская дыяцэзія Рымска-каталіцкага Касцёла ў Рэспубліцы Беларусь, 2007—
Вып. 5. — 2011. — 289 с. — Часть тэксту паралельна на беларускай, польскай і рускай мовах. — Частка тэксту на англійскай, польскай і рускай мовах. — 150 экз. — ISBN 978-985-6940-01-2.
Kalendarz Liturgiczny Diecezji Grodzieńskiej: na rok Pański 2012: B (II) / [opracował: ks. Roman Kotlowski]. — Гродна: Гродзенская дыяцэзія Рымска-каталіцкага Касцёла ў Рэспубліцы Беларусь, 2011. — 222 с. — На польскай мове. — 400 экз. — ISBN 978-985-6724-98-8.
Літургічны календар Гродзенскай епархіі.

ГРАМАДСКАЯ НАВУКІ. СТАТЫСТЫКА. ПАЛІТЫКА. ЭКАНОМІКА. ПРАВА. ВАЕННАЯ СПРАВА. АДУКАЦЫЯ. ФАЛЬКЛОР
Тэорыя статыстыкі. Статыстычныя метады
Ладутько, Н. И. Статистическая отчетность: [практическое пособие] / Н. И. Ладутько. — Минск: ФУАинформ, 2012. — 71 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-6868-57-6.
Статистика Беларуси, 2012 / Национальный статистический комитет Республики Беларусь. — Минск: Национальный статистический комитет Республики Беларусь, 2012. — 171 с. — 60 экз.

Дэмаграфія. Вывучэнне народанасельніцтва
Перепись населения, 2009 = Population census, 2009: статистический сборник / Национальный статистический комитет Республики Беларусь. — Минск: Национальный статистический комитет Республики Беларусь, 2010—
Т.8: Пространственное представление результатов переписи населения Республики Беларусь 2009 года = Spatial representation of

results of the 2009 population census of the Republic of Belarus. — 2011. — 226 с. + 1 электронно-оптический диск (CD-R). — Текст параллельно на русском и английском языках. — 160 экз. — ISBN 978-985-6858-93-5 (в пер.).

Сацыялогія
Александренков, Ю. В. Социология: методическое пособие для студентов заочного отделения МИДО / Ю. В. Александренков, М. А. Седнина, И. Н. Кандричина; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский национальный технический университет, Кафедра «Информационные технологии в управлении». — Минск: БНТУ, 2012. — 39 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-525-758-6.
Блект, Р. Алхимия общения: искусство слышать и быть услышанным / Рами Блект. — 4-е стереотипное изд. — Москва: Астрель, 2011. — 125 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 4000 экз. — ISBN 978-5-271-40313-2 (Астрель). — ISBN 978-985-18-02-21-6 (Харвест) (в пер.).
Думай как миллионер / [автор-составитель Белов Н. В.]. — Минск: Харвест, 2011. — 287 с. — 3000 экз. — ISBN 978-985-18-0527-9 (в пер.).
Искусство творить взаимоотношения / составитель Рихард Рудзитис. — Минск: Звезды Гор, 2012. — 254 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-6780-76-2 (в пер.).
Качалов, И. Л. Социология: методическое пособие для студентов инженерных специальностей БГУИР всех форм обучения / И. Л. Качалов, Т. В. Щелкова; под редакцией И. Л. Качалова; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники, Кафедра гуманитарных дисциплин. — Минск: БГУИР, 2012. — 109 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-488-837-8.
Лиходиевская, Л. Н. Политические проблемы современной глобалистики: методические рекомендации для студентов заочной формы обучения специальности «Политология» / Л. Н. Лиходиевская; БИП – Институт правоведения. — Минск: БИП – Институт

правоведения, 2012. — 47 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-7014-16-3.
Ньюмен, Б. Парите вместе с орлами: [сборник] / Билл Ньюмен; [перевели с английского: Е. Г. Гендель, В. М. Боженов]. — Минск: Попурри, 2011. — 494 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 3500 экз. — ISBN 978-985-15-1520-8 (в пер.).
Ньюмен, Б. Прямая дорога к успеху / Билл Ньюмен; [перевел с английского В. М. Боженов]. — Минск: Попурри, 2011. — 106 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 5100 экз. — ISBN 978-985-15-1521-5.
Положение детей в Республике Беларусь в 2010 году: национальный доклад / Национальная комиссия по правам ребенка, Министерство образования Республики Беларусь. — Минск: Национальный институт образования, 2012. — 123 с. — 350 экз. — ISBN 978-985-465-978-7.
Хансен, М. В. Миллионер за минуту / Марк Виктор Хансен, Роберт Аллен; [перевел с английского П. А. Самсонов]. — Минск: Попурри, 2011. — 559 с. — 3500 экз. — ISBN 978-985-15-1518-5 (в пер.).

Формы палітычнай арганізацыі
Бабосов, Е. М. Основы идеологии белорусского государства: курс лекций: [для студентов] / Е. М. Бабосов. — Минск: Амафей, 2012. — 215 с. — 1 экз. — ISBN 978-985-441-959-6.
Методическая разработка «Проблемы курса «Основы идеологии белорусского государства»: культурно-историческая или цивилизационная составляющая государственной идеологии»: для студентов всех специальностей дневной и заочной форм обучения / Министерство образования Республики Беларусь, Брестский государственный технический университет, Кафедра социально-политических и исторических наук; [автор-составитель Ковалева Наталья Николаевна]. — Брест: БрГТУ, 2012. — 23 с. — 100 экз.
Проблемы взаимосвязи теоретического и исторического юридического научного знания: сборник статей / Министерство внутренних дел Республики Беларусь, Академия Министер-

Унікальны праект Сяргей Лук'янчыкаў:

«Пра Янку Купалу можна зрабіць моцны ігравы фільм»

У гэтым годзе калекцыя творчых дасягненняў Беларускага відэацэнтра пабагацела яшчэ на адзін фільм. Аўтарам сцэнарыя і рэжысёрам новай мастацка-дакументальнай стужкі “Янка Купала. Я адплаціў народу...” стаў Сяргей Лук'янчыкаў. Глядач, што бачыў яго фільм “Я — часовы вандроўнік. Якуб Колас — чалавек і паэт”, будзе прыемна здзіўлены: вобраз Янкі Купалы раскрыты зусім па-іншаму.

Вольга ПАЎЛЮЧЭНКА

— Сяргей Пятровіч, чаму дзве вашы стужкі пра творцаў, якім выпаў адзін час, якія сябравалі, такія непадобныя па пабудове?

— Калі я пачынаю новы фільм, абавязкова шукаю іншую форму. Проста не мог ісці пратаптаную сцежкай. Гэта была б непавага да класікаў — два аднолькавыя фільмы. Нягледзячы на тое, што паэты сябравалі, яны былі вельмі розныя людзі. На аснове тых фактаў, што сабраны падчас працы над гэтым фільмам, я мог бы зняць яшчэ адзін — пра гэта сяброўства, якое сёння таксама кананізаваны міф.

Да таго ж у Коласа было доўгае жыццё, больш засталося цікавых фактаў. Калі працаваў са звесткамі пра Купалу, склалася ўражанне, што нехта добра “падчысціў” яго біяграфію: такое адчуванне, што з жыццёвага кантэксту вырваны цэлыя старонкі...

— Ці дапамаглі ў нечым раскрэчаныя архіўныя звесткі?

— Так, яшчэ не ўсе дакументы абнародаваны. ФСБ Расіі абяцала адкрыць архівы, але чамусьці перадумала. Так што мы іх не бачылі. Ведаецца, усіх цікавяць абставіны смерці Янкі Купалы. Існуе шмат розных меркаванняў, гіпотэз. Я чытаў справаздачы аператыўных супрацоўнікаў. Але для мяне галоўным было ўсё яго жыццё, творчасць — з 1905-га, калі ён першы верш надрукаваў, лёс, учынкi. У 1925-м Купала вызвалены ад усіх пасадаў і адпраўлены на пенсію ў 43 гады, у 1926-м забаранілі пасля адзінага паказу спектакль “Тутэйшыя”, у 1930-м яго абвешчаюць ідэалагам буржуазнага нацыяналізму-адраджэнства і намагаюцца прыпісаць кіраўніцтва арганізацыяй “Саюз вызвалення Беларусі”... У гэтым годзе ён спрабуе скончыць жыццё самагубствам. У 1937-м у Мінск прыслалі Панцеляймона Панамарэнку... З ліста першага сакратара кампартыі Беларусі Іосіфу Сталіну: “Найбольш буйную контррэвалюцыйную нацыяналістычную працу правёў Саюз пісьменнікаў Беларусі, які заўсёды ідэяна ўзначальваў дзясятка прафашысцкіх пісьменнікаў, у іх ліку і вядомыя Янка Купала і Якуб Колас... Янка Купала пусціў крылатае выслоўе: «Пакуль жыве мова, жыве народ»”.

Пасля пакаяны ліст паэта, машына, дача, Сталінская прэмія — і трагічная смерць.

Таму ў гэтай стужцы помнікі паэту — метафара: помнік пад дажджом. Нібыта аблашчаны і прыгрэты ўладай, а насамрэч ссутулены, мокры...

У таталітарнай схеме прозвішча магло быць любым: Мандэльштам, Бродскі... Вось пра гэта карціна, вось у чым яе філасофія. Галоўная думка стужкі — таталітарны рэжым і лёс мастака.

Сцэна са спектакля “Янка Купала. Кругі раю” (кадр з фільма).

Самае цікавае: пераможцам выйшаў Янка Купала, а не ўлада! Дзе яна? А Купала жывы — маладыя яго вершы чытаюць, а моладзі навізаць штосьці немагчыма. У жыцці, канечне, ён прайграў. А творчасць яго актуальна і сёння. Слова вельмі шмат значыла і значыць.

— Нідзе ў вашай стужцы няма надпісу, што яна прысвячаецца юбілею класіка.

Купалаўскі мемарыяльны запаведнік “Ляўкі” (кадр з фільма).

— Гэта анахранізм — юбілейны фільм. Пакажуць і забудуць. Паглядзеў адзін поўнаметражны і чатыры кароткаметражныя фільмы маіх калег да мінулых юбіляў. Страшэнна быў расчараваны — нават тэксты былі амаль аднолькавыя. Таленавітыя рэжысёры аказаліся ў палоне міфалогіі.

Атрымаўшы прапанову зрабіць фільм пра Янку Купалу, я паставіў адну ўмову: “У

ім не будзе “говораючых галов”, г. зв. інтэрв’ю з людзьмі, якія “як сёння помняць Янку Купалу” і да т.п. Вы ж ведаеце гэты жарт: колькасць тых, што неслі бярвяно з Леніным на суботніку, — ужо каля 600 чалавек.

Я імкнуўся стварыць фільм не да 130-годдзя, а пра чалавека, які шмат зрабіў для беларускай зямлі. Зусім маладым ён пісаў, што на помніку

лаве, які навізае табе сваю канцэпцыю, сваю ідэалогію. — Як ішла праца над фільмам? — Карціну было рабіць цяжка. Яна лёгка здымалася, маніравалася, але цяжка было шукаць матэрыял, прымаць рашэнне. У выніку матэрыялу хапіла б і на поўнаметражны фільм. Некаторыя рэчы я проста не захацеў расказаць: яны выбіваліся з агульнага кантэксту. Купала быў вельмі ранімы, моцна перажываў. Я палічыў непатрэбным паказваць, як ён плакаў пры сведках, калі яго прыніжалі, абражалі. Мне зразумела, што ён адчуваў: калі ўлада цябе любіць, вакол шмат “сяброў”, раніцаю прачнешся, улада цябе не любіць — і сяброў ужо няма. Я намагаўся перадаць драму паэта, які першы раз напісаў, што яму не хочацца жыць, у 1906-м. Уяўляеце, з чым жыў?! Я стараўся паказаць Купалу чалавекам, жыццё якога было перапоўнена. Мы ўсё гэта праходзілі: і каханне, і здраду, і нянавісць, і страхі.

Хацеў, каб моладзь у фільме была. І калі рыхтаваўся да стужкі, даведаўся, што ў Тэатры беларускай драматургіі ідзе спектакль “Янка Купала. Кругі раю”. Ubачыў, як яго прымаюць гледачы, і папрасіў дазволу рэжысёра Святланы Навуменкі выкарыстаць фрагменты яе пастаноўкі. Дзяніс Паршын, выканаўца ролі Купалы, — вельмі здольны акцёр. Паграпляе ў створаную мной сістэму вобразаў. Маладыя акцёры дапамагаюць гледачу зразумець характар Купалы, яго тэмперамент. Пра Купалу можна зрабіць моцны ігравы фільм.

Дарэчы, падчас работы здарыўся такі выпадак: калі Вераніка Буслаева чытала тэкст, я спецыяльна вырашыў даць фонам шкло, дзе засвечваюцца нейкія сілуэты на прырэдным плане. У кадры атрымалася двайная экспазіцыя: калі адна выява накладваецца на другую. Нечакана здымкі спыняе аператар і кажа: “Не магу зразумець, адкуль на заднім плане раптам з’явілася кніжная паліца са зборам твораў Янкі Купалы?” У студыі гуказапісу паліц няма, там венікі на сценах вісяць, каб шумы паглынаць. Шукалі, дзе адлюстраваўся гэты адбітак, — так і не знайшлі. І вырашылі, што гэта становіцца знак: класік дае нам дабро менавіта на такую стужку. Спадзяюся, што гэты фільм глядач убачыць.

— Ці задаволены вы рэалізацыяй уласнай задумкі? — Усё, што вы ўбачыце, — той выпадак, калі сцэнарый практычна стапрацэнтна перанесены на экран. Адзначу: гэта рэдкасць у дакументальным кіно. Звычайна ў дакументалістыцы ты вызначаеш ідэю, канцэпцыю фільма, а ў кадры з’яўляецца жывы ча-

Янка Купала (кадр з фільма).

Пад вокладкай

Юзэфа ВОЎК

Чарняўскі, М. М. Як зрабіць вясёлым дзень / Мікола Чарняўскі; маст. Анатоль Александровіч. — Мінск: Літаратура і Мастацтва, 2012. — 104 с.

Мікола Чарняўскі, вядомы пісьменнік, лаўрэат Літаратурнай прэміі імя Янкі Маўра, прэміі Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі і прэміі імя Васіля Віткі, распавядае маленькім чытачам шмат цікавых, вясёлых і пазнавальных гісторый. Кніга незвычайная тым,

што ўсе творы, змешчаныя ў ёй, напісаны паэтам паводле вершаў і казак вядомых рускіх, украінскіх, туркменскіх, таджыкскіх, кіргізскіх, азербайджанскіх, грузінскіх і іншых аўтараў. Яна — як падарожны дзённік для юных пазнавальнікаў свету, бо дзякуючы казкам можна даведацца пра многія адметнасці жыцця іншых народаў і замежныя краіны зрабіць бліжэй і адкрытымі.

Уладзімір Гніламёдаў: “Заставацца сабой...” / уклад. Мікола Мікуліч. — Мінск: Четырэ чверці, 2012. — 574 с.

Чарговае выданне серыі “Асоба і час” прысвечана постаці занага літаратуразнаўцы, доктара філалагічных навук, прафесара, акадэміка Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі і выдатнага пісьменніка-раманіста Уладзіміра Гніламёдава. Кнігу склалі артыкулы, рэцэнзіі

і нарысы, што друкаваліся ў беларускіх, рускіх і ўкраінскіх выданнях. Іх аўтары — вядомыя і аўтарытэтныя крытыкі, пісьменнікі і журналісты. Па-новаму бачыцца асоба героя ў інтэрв’ю і лістах, дзе выяўляюцца духоўна-філасофскія і сацыяльна-маральныя асновы і прынцыпы жыцця, творчасці даследчыка ды пісьменніка.

Полоцк / О. Н. Левко и др.; редкол.: А. А. Коваленя (гл. ред.); науч. ред. О. Н. Левко; Национальная академия наук Беларуси, Институт истории. — Минск: Беларуская навука, 2012. — 743 с.

Гісторыка-археалагічнае даследаванне самага старажытнага горада Беларусі налічвае ўжо шмат дзесяцігоддзяў. Менавіта матэрыялы, што былі сабраны цягам 80 год працы даследчыкаў

(1928 — 2011), леглі ў аснову дадзенай калектыўнай манаграфіі. Тут раскрываюцца самыя старажытныя старонкі гісторыі горада, прыводзяцца розныя факты, гіпотэзы. Аўтары манаграфіі расказваюць пра заснаванне Полацка, яго станаўленне і развіццё, даюць тлумачэнне шэрагу гістарычных падзей, ацэньваюць гаспадарча-эканамічнае, сацыяльна-палітычнае і культурнае значэнне горада на розных этапах Сярэднявечча і ранняга Новага часу.

Теорин, Ю. Ночной шторм / Юхан Теорин; пер. со швед. Е. Н. Хохловой. — Москва: РИПОЛ классик, 2011. — 464 с.

Замежныя крытыкі ўжо назвалі гэтую кнігу лепшым шведскім трылерам пасля твораў Стыга Ларсана, а самога аўтара — цудоўным апавядальнікам, чые кнігі адначасова і зачароўваюць, і палохаюць. І гэта не дзіўна. Сюжэт рамана сапраўды поўны містыкі. Паводле легенды,

хутар, размешчаны на бязлюдным востраве, пабудаваны з бярвенняў, што засталіся пасля крушэння карабля. Таму побач з жывымі тут заўсёды прысутнічаюць памерлыя. Маладыя людзі Катрын і Ёакім прыязджаюць сюды са Стакгольма. Яны хочуць пражыць тут доўгае і шчаслівае жыццё, разам выгадаць дзяцей. Але аднойчы пры дзіўных і трагічных абставінах Катрын гіне.

Водзукі дасылаюць на электронны адрас аўтара: hitarina@tut.by

Кнігі для агляду прадастаўлены магазінам “Кніжны салон”. Тэл.: 385-60-89.

Шагал ужо на плошчы!

Святлана БЕРАСЦЕНЬ,
фота Віктара Кавалёва

Нарадзіўся. І — што?

Мы гаворым “Шагал” — і маем на ўвазе Віцебск, ці не так? Але арганізатары праекта “Мастак і Горад” вырашылі парушыць гэты ўстойлівы стэрэатып і звязаць сусветна вядомае імя з артпрасторай галоўнага горада краіны і, прадставіўшы ўзоры фенаменальнай шагалаўскай творчасці ў цэнтры сталіцы, зрабіць унікальнае мастацка-асветніцкае свята для ўсёй Беларусі дый для шматлікіх іншаземных гасцей.

Часта даводзіцца чуць: “Шагал нарадзіўся ў Беларусі! Сучін нарадзіўся ў Беларусі!” А што з гэтага вынікае? Сам факт нараджэння знакамітага творцы недастатковы для культурнага іміджу краіны. Яго землякі павінны ведаць і шанаваць галоўнае: самі творы. Трэба імкнуцца набываць карціны і папулярызаваць іх на радзіме мастака. Разважаючы на гэту тэму, Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Францыі ў Рэспубліцы Беларусь Мішэль Рэнэры шчыра вітаў новы праект, знакавы не толькі для беларусаў: “Шагал — грамадзянін Францыі і сімвал таго, што наша краіна заўжды імкнулася рабіць, падтрымліваючы мастакоў усяго свету, якія з-за розных прычын не мелі магчымасці развіваць сваю творчасць на радзіме, на сваёй зямлі. Прыемна зазначыць, што некалькі пакаленняў маёй сям’і нарадзілася ў мястэчку Серэ на поўдні Францыі, з якім звязаны плённы перыяд творчасці Шагала 1930-х гадоў. І я са шчырай асабістай зацікаўленасцю гатовы паспрыць наладжванню стасункаў тамтэйшага музея з Беларуссю”.

Дырэктар па карпаратыўнай сацыяльнай адказнасці фонду “Ідэя” Віктар Радзькоў паведаміў, што задума праекта ўзнікла ў гутарцы некалькіх чалавек, а да яе ўвасаблення прычынліся сотні спецыялістаў: “Мы робім гэта дзеля таго, каб нашы суайчыннікі, бліжэй пазнаёміўшыся з творчасцю Шагала, маглі ўрэшце сказаць, што ён не “проста нарадзіўся ў Беларусі”. Хто ён: беларус, яўрэй, грамадзянін Францыі, — не важна. Ён — грамадзянін свету, у яго біяграфіі было некалькі краін, шмат гарадоў. Але менавіта Віцебск і Лёзна сталі галоўнымі ў яго жыцці, пра што сведчыць сама творчасць. Вось чаму Марк Шагал — нацыянальны набытак Беларусі”. Гэтую выснову падтрымаў намеснік старшыні

Такого яшчэ не было: па-за сценамі музеяў і галерэй — на вольным паветры, пад адкрытым небам, у які заўгодна час дня і ночы, для ўсіх і абсалютна бясплатна — дэманструюцца творы Марка Шагала. Адкрыццё гэтай незвычайнай выстаўкі, зладкаванай у межах праекта “Мастак і Горад”, прысвечанага 125-годдзю з дня нараджэння нашага славутага земляка, прайшло ўчора ўвечары на сталічнай плошчы імя Якуба Коласа. Размова пра мэты праекта, яго змест і асаблівасці падрыхтоўкі адбылася падчас прэс-канферэнцыі, праведзенай напярэдадні ўрачыстай падзеі.

Партрэт маладога Марка Шагала, намалёваны яго знакамітым віцебскім настаўнікам Юдалем Пэнам, захоўваецца ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі, а рэпрадукцыя гэтага твора арганічна дадаўнае экспазіцыю, разгорнутую на плошчы.

праўлення ААТ “Банк БелВЭБ” Алег Прохарчык, дадаўшы, што таленавіты ўраджэнец Віцебшчыны мог бы, застаўшыся ў свой час у ЗША, быць славутым амерыканцам, ды ўсё ж галоўнае — не фармальнае грамадзянства: “Шагал сам пісаў і гаварыў адкрыта пра тое, што натхнёны ён быў беларускай зямлёй”. Як падкрэсліў прамоўца, стваральнікі праекта “Мастак і Горад” прыцыпова не імкнуліся надаваць яму нейкі элітарны сэнс, наадварот — скіроўваліся на самую шырокую, нават выпадковую публіку, каб кожны, ідучы паўз плошчу, мог заўважыць незвычайны аб’ект, паглядзець выстаўку і, магчыма, упершыню задумацца пра творчую асобу М. Шагала, які шчыра прызнаўся: “Я — гэта мой Віцебск” і для якога крыніцай натхнення сапраўды была Беларусь.

Даведка

Праект святкавання ў Мінску юбілею М. Шагала спраўджаюны міжнародным сацыяльна-эканамічным фондам “Ідэя” пры афіцыйнай падтрымцы Пасольства Францыі ў Беларусі. Генеральным партнёрам з’яўляецца ААТ “Банк БелВЭБ” (новая назва Белзнешэканбанка), суарганізатарамі — Мінскі гарвыканкам і сталічны Музей сучаснага выяўленчага мастацтва. Заўважны і ўдзел расійскіх спецыялістаў з Санкт-пецярбургскага Дзяржаўнага рускага музея ды маскоўскай “Траццякоўкі”: калегам з Беларусі яны бясплатна прадаставілі слайды, наводле якіх рабіліся рэпрадукцыі шагалаўскіх твораў для выстаўкі “Мастак і Горад”.

Свежасць віцебскіх ландшаў

Летась падчас міжнароднага фестывалю графічнага дызайну ў Мінску ўпершыню прайшла пленэрная выстаўка плаката. Яна дэманстравалася цягам месяца на плошчы Якуба Коласа, паблізу Музея сучаснага выяўленчага мастацтва, і яго дырэктар Наталля Шаранговіч ужо не сумняваецца: “Калі мастацтва выходзіць за межы музея, мяняецца свядомасць людзей. Уражаныя

Дырэктар па карпаратыўнай сацыяльнай адказнасці фонду “Ідэя” Віктар Радзькоў і Пасол Францыі ў Рэспубліцы Беларусь Мішэль Рэнэры.

ўбачаным, яны пачынаюць неабыхава ставіцца да мастацкіх падзей, цікавіцца тым, што адбываецца ў выставачных залах. А новы праект узяў на сябе не толькі пазнаваўчую, але і адукацыйную функцыю. Прынамсі, кожная з 19 рэпрадукцый, зробленых на спецыяльных стэндах-носьбітах, суправаджаецца тэкстам на беларускай, рускай, англійскай і французскай мовах — пра гісторыю стварэння работы і адметнасць выявы”.

сюжэты “Над горадам” (1914 — 1918), “У цырульні” (1914), “Дом у Лёзне” (1914), і рамантычны нацюрморт “Ландышы” (1916), у якім — водар таго кранальнага букета, што прынёс мастак сваёй каханай Бэле ў дзень нараджэння іх адзінай дачкі... Ёсць на выстаўцы і рэпрадукцыі каляровых літаграфій 1950 — 1980-х гадоў са збору Музея Марка Шагала ў Віцебску.

Што яшчэ ладзіцца ў межах праекта? Пленэр юных мастакоў і адкрыццё першай у Мінску дзіцячай артгалерэй — мабільнай, якая будзе пераўтвораю ў стацыянарную. Паказ на розных пляцоўках, у тым ліку ў дзіцячых дамах, спектакля “Анёл крочыў над стрэхамі” паводле кнігі М. Шагала “Маё жыццё” — відовішча, якое ў гульнявой форме распавядае пра творчы лёс мастака... Сама ж выстаўка прабудзе на плошчы ўсё лета і нават затрымаецца да традыцыйнага вераснёвага свята горада.

ART-пацёркі

Лана ІВАНОВА,
фота Віктара Кавалёва і аўтара

Юбілейны дзень нараджэння адзначае 8 чэрвеня Лідзія Манакова. Легендарны педагог Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, настаўнік многіх вядомых дзеячаў сцэны (А. Жугжда, В. Маслюк, М. Пінігін

З. Белавосціц ды інш.), яна ў свой час атрымала выдатную школу (Беларускі дзяржаўны тэатральны мастацкі інстытут скончыла ў К. Саннікава і В. Рэдліх). А багаты прафесійны досвед Л. Манакова набыла праз тэатральную практыку. Працавала рэжысёрам Гомельскага абласнога драмтэатра (1968 — 1973), была там галоўным рэжысёрам (1987 — 1990). Ставіла таксама спектаклі ў Тэатры-студыі кінаакцёра і ў купалаўцаў, на сцэнах Балгарыі ды Чэхіі... Студэнты любяць яе і цэняць за смеласць творчага мыслення, веданне розных рэжысёрскіх сістэм, дух эксперыментатара.

Сёння артысты Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра разам з расійскімі ды амерыканскімі калегамі пакажуць “Начное брадвейскае шоу ў музеі пад адкрытым небам”. Канцэрт, які пачнецца а 22-й гадзіне ў Беларускам дзяржаўным музеі народнай архітэктуры і побыту, узноўіць свет мюзіклаў, напоўнены жывым гучаннем аркестра і вакалу, агністымі танцамі. Рэжысёр Н. Грыненка, харэографы П. Эмерсан (ЗША) і Д. Якубовіч, дырыжоры М. Макарэвіч і М. Траццякова злучылі ў гэтай імпрэзе (яна ладзіцца пры садзейнічанні Пасольства ЗША ў Беларусі) славутыя творы. Сярод іх “Прывід оперы”, “Коткі”, “Чыкага” і “Вестсайдская гісторыя”, прэм’еру якой нядаўна ажыццявіў БДАМТ.

Перад цырымоніяй падвядзення вынікаў конкурсу “Убельская ластаўка” ў г. Чэрвені фае раённага Цэнтра культуры і адпачынку на нейкі час ператварылася ў артпляцоўку. Вядомы інструментальны калектыў — народная капэла “Ігуменскія крыніцы” Чэрвеньскай ДШМ — граў даўнюю беларускую музыку: творы А. Абрамовіча, М. Агінскага,

Пленэрны малюнак Паліны Лялінай з Барысава.

Н. Орды... Побач размясцілася выстаўка лепшых работ удзельнікаў мінскіх абласных дзіцячых пленэраў — “Мясціны родныя мае”. Яна традыцыйна праводзіцца ў наваколлі Чэрвеня, на маляўнічай гістарычны ігуменскай зямлі, штолета збіраючы юных мастакоў з Лагойска, Стоўбцаў, Маладзечна, Смалявіч, іншых мясцін сталічнай вобласці.

Два візіты ў адзін тэатр

Арцём КУМЕЛЬСКІХ

Гродзенскі абласны драматычны тэатр едзе на гастролі ў Мінск. Яны адбудуцца з 12 па 17 чэрвеня на сцэне НАДТ імя М. Горкага. Тэатр з 65-гадовай гісторыяй далучае глядачоў Гродзеншчыны да лепшых традыцый нацыянальнай і сусветнай культуры праз разнажанравы рэпертуар, у якім сёння 30 спектакляў, у тым ліку 9 — для дзяцей. Візіт у сталіцу будзе кароткі, таму на гастрольнай афішы толькі тры назвы: “Пра нешчаслівага селяніна, яго жонку Маланку, жыда Да-

віда і Чорта, які страціў сэнс існавання” (кантамінацыя камедыі К. Марашэўскага і Ф. Аляхновіча, зробленая У. Рудавым; рэжысёр Г. Мушперт), амерыканская драма “Палёт над гняздом язюлі”, што атрымала сусветнае прызнанне дзякуючы вядомаму фільму М. Формана паводле рамана К. Кізі ды тэатральнай версіі Д. Васэрмана (на гродзенскай сцэне спектакль пастаўлены Г. Мушпертам), і папулярная англійская камедыя “№ 13” Р. Куні (рэжысёр С. Курыленка).

А за некалькі дзён да прыезду гасцей з горада над Нёманам у тэатры імя М. Гор-

кага чакаецца яшчэ адзін візіт. Свой родны гарадок Пюлен, у які ператворыцца сцэнічная прастора, наведзе шыкоўная немаладая дама — мультымільярдэрка Клара Цаханасьян. Чым скончыцца яе вяртанне на радзіму, для знаўцаў драматургіі Ф. Дзюрэнмата не сакрэт. Але імкарціць паназіраць за падзеямі вядомай п’есы ў рэжысёрскім прачытанні Б. Луцэнкі, пераасэнсавачь парадоксы сітуацыі, што спарадзіў “Загадкавы візіт” — пад гэтай назвай убачыць свет 9 і 10 чэрвеня прэм’ера горкаўцаў. У ролі Клара — Б. Масумян.

Касманаўт Уладзімір Кавалёнак і народны мастак Беларусі Іван Міско.

Адзіны, хто «асвойвае» космас

Міхась КЕНЬКА,
фота аўтара

Дзве радасныя падзеі адбыліся ў жыцці знанага скульптара Івана Міско. Першая — паездка ў Зорны гарадок. Другая — уручэнне яму ордэна Юрыя Гагарына. Зорны гарадок Іван Якімавіч што раз наведвае з радасным пачуццём: грэюць душу сустрэчы з незвычайнымі людзьмі — тымі нямногімі прадстаўнікамі чалавецтва, якія пераадольваюць зямное прыцягненне, жывуць і працуюць у космасе. Для І. Міско кожная паездка да касманаўтаў нібы падзарадка, назапашванне творчай энергіі. Адсюль ён прывозіць эскізы новых работ.

Цяпер скульптар задумаў працягнуць серыю партрэтаў касманаўтаў, якую ён стварае ўжо больш як сорок гадоў: хоча выліпіць выявы прадстаўнікоў новага пакалення, тых, хто падоўгу працуе на міжнароднай касмічнай станцыі, займаецца там навукай і даследчай працай. Асабліва яго зацікавіў доўгажыхар космасу, расійскі касманаўт

Генадзь Падалка. За яго плячыма — тры касмічныя палёты, на арбіце ён прабыў 580 сутак, 27 гадзін працаваў у адкрытым космасе. Іван Якімавіч ляпіў яго скульптурны партрэт напрыздадні чацвёртага палёта. І вось Г. Падалка зноў на борце касмічнай станцыі. Ён абяцаў пасля вяртання абавязкова быць у Мінску, у майстэрні І. Міско, дзе і завершыцца праца над партрэтам.

Днямі майстэрню народнага мастака наведаў двойчы Герой Савецкага Саюза, прэзідэнт Федэрацыі касманаўтыкі Расіі, наш зямляк Уладзімір Кавалёнак. Ён уручыў Івану Міско ордэн Юрыя Гагарына, якім творца адзначаны за вялікі ўнёсак у прапаганду гісторыі і дасягненняў сусветнай касманаўтыкі, у сувязі з 80-годдзем скульптара. Славуці касманаўт-беларус падкрэсліў: высокая ўзнагарода яшчэ і за тое, што Міско — адзіны ў свеце скульптар, які на працягу амаль усёй гісторыі касмічных палётаў нязменна адданы ў сваёй творчасці тэме асваення космасу.

Метамарфозы... еднасці

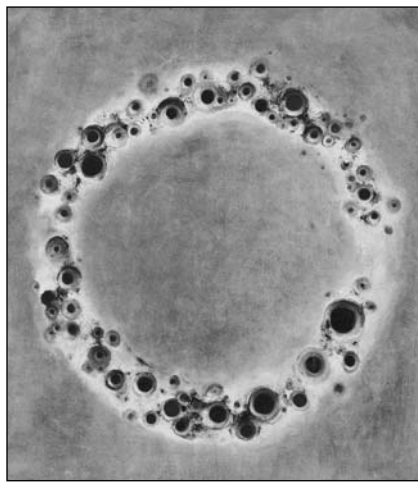
Галерэя “Беларт” прэзентавала сумесную мастацкую выстаўку Сержука Цімохава і яго італьянскага калегі Джузэпе Аціні пад назвай “Метамарфозы”.

Віктар КАВАЛЁЎ,
фота аўтара

На адкрыцці слова бралі старшыня Беларускага саюза мастакоў Уладзімір Савіч, яго першы намеснік Рыгор Сітніца. Выступоўцы адзначалі, што Беларусь заўсёды гасцінная для творцаў з розных краін свету і прыкладам — новы праект гэтай цудоўнай галерэі, пра якую, на жаль, не ўсе нашы мастакі ведаюць. Тут ладзяцца годныя, высокага ўзроўню выстаўкі. Прэзентаваны беларуска-італьянскі праект вельмі цікавы. Творцы,

здавалася б, абсалютна розныя, але іх работы спалучаюцца, адлюстроўваюць невыпадковую еднасць, бо мастацтва — самыя эфектыўныя стасункі дыпламатыі, найлепшы шлях да паразумення.

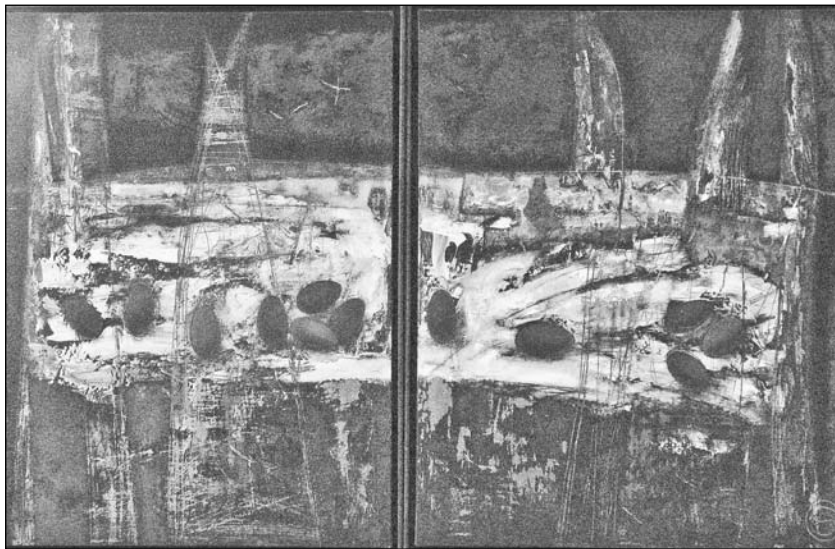
Сяржук Цімохаў і Джузэпе Аціні распавялі пра сваё знаёмства, пра ідэю стварэння выстаўкі. Італьянскі госць зазначыў, што ён шмат вандраваў па свеце, пабачыў багата мастакоў і іх работ. У многіх краінах адчуваецца невялікі крызіс у мастацтве, а ў Беларусі яшчэ захавалася культура, любоў да жывапісу, прага пісаць, тварыць, што яго вельмі

Палатно Джузэпе Аціні з нізкі “Час” (2012).

цешыць. Тут існуе адна з наймацнейшых мастацкіх школ.

Што ўбачыў італьянец, заклапочаны канцом свету, у жывапісе беларускага аўтара, які ўзнаўляе ў сваіх работах складаныя структуры паганскай міфалогіі? Якія работы выбірае Сяржук Цімохаў, каб адшукаць у формах сваёй творчасці адэкватны адказ на апакаліпсічныя прадчуванні Джузэпе Аціні? Чорныя дзіркі, што запаланілі жывапісныя карціны італьянскага творцы, разбураюць не столькі плоскасць палатна, колькі нашу карціну свету. Дзіркі — адзнакі любой матэрыі, якая існавала, існуе і будзе існаваць у Сусвеце. Сяржук Цімохаў прапануе пазітыўны погляд, аднак гэты “пазітыў” атрымліваецца амбівалентным. Яйка — сімвал пачатку жыцця — у некаторых яго творах ператвараецца ў аналаг чорнай дзіркі. Такім чынам, кола замыкае сама экспазіцыя: нараджэнне ўтрымлівае пачатак разбурэння, а канец вызваляе месца для новых формаў існавання.

Жывапісны дыптих Сержука Цімохава “Вялікдзень” (2012).

Праз акварэль — да габелена?

Галія ФАТЫХАВА

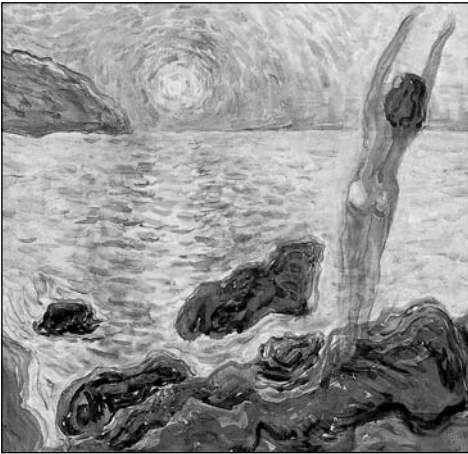
У дзяцінстве Ніна Пілюзіна паўсюль насіла з сабой паперу і аловак і малявала ўсё, што бачыла вакол. Таму пасля заканчэння сярэдняй школы паступіла ў Мінскае мастацкае вучылішча, паспяхова скончыла яго і пайшла вучыцца ў Беларускі дзяржаўны тэатральна-мастацкі інстытут, дзе адным з яе настаўнікаў быў незабыўны П. Масленікаў. З алоўкам і пэндзлем яна не расстаецца і цяпер, і куды б ні закінуў лёс, мастачка спяшаецца занатоўваць убачанае, робіць накіды, эцюды, часам стварае закончаныя карціны. (Я і сама бачыла, як тры гады таму падчас вандроўкі ў Егіпет Ніна — толькі ўявіце! — стала проста ў марской вадзе і рабіла накіды бухты: прыгожыя караблі, яхты, хвалі, пясчаны пляж).

У савецкі час, успамінае Н. Пілюзіна, для мастакоў часта ладзіліся пленэры з выездам на поўдзень, у Дом творчасці. Адтуль яна прывезла серыю акварэлей “Крымскія пейзажы”, якія толькі цяпер і прадставіла публіцы. Ды і для многіх яе калег гэта адкрыццё, бо Пілюзіну ведаюць як выбітнага майстра габелена. Менавіта за манументальныя габелены “Кліч зямлі” і “Абуджэнне” (памер кожнага — 17 квадратных метраў!), што аздабляюць Урадавую залу ў Палацы Рэспублікі, яна атрымала Дзяржаўную прэмію Беларусі.

Зналая мастачка Зоя Літвінава, якая па-сяброўску дапамагае

Персанальная выстаўка акварэлі лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі Ніны Пілюзінай адкрылася ў мінскім Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва.

Гэты выставачны праект яна прымеркавала да 45-годдзя сваёй творчай дзейнасці.

Ніне Пілюзінай у падборы работ для экспазіцыі і ў іх кампануюцы, выступаючы на вернісажы, прызналася, што яе здзівіла дацёроўка прадстаўленых карцін ды і сам факт іх стварэння, бо далёка не кожны з дзеячаў прыкладнога мастацтва займаецца малюнкам і акварэллю.

Творы Пілюзінай адметныя цеплынёй настрою, тонкім адчуваннем прыроды, кветак, вясны.

Яе прафесіяналізм бачны ў гармоніі колеру, у пластычнасці малюнка: “Песня Крыму”, “Месяц май. Маці”, “Не пакідай мяне, мой светлы сум”, “Тімн сонейку” ды інш. “Ружовы міндаль каля блакітнай бухты” варты асаблівай увагі ды захаплення тым, як пэндзаль і акварэльныя фарбы могуць перадаць тонкія перажыванні мастачкі, што нікога не пакідаюць абыхаковым. Дарэчы, менавіта вясну мастачка любіць больш за іншыя паравіны года. Жыве яна ў Ратамцы і таму мае

магчымасць заўважаць абуджэнне навакольна ад зімовай спячкі, штодня прыкмячаць і занатоўваць змены ў прыродзе: “Месяц май. Канікулы”, “Цвіце белы бэз”... На выстаўцы прадстаўлены і партрэты ў акварэлі, якія мастачка пісала з натуры на вольным паветры, што надало ім асаблівую прыцягальнасць: “Партрэт масі бабуркі” (першы напісаны ёю партрэт — Ніне тады было 18 гадоў), “Паўднёвае зачараванне.

Партрэт мастачкі Л. Кальмаевай”, “Аksamітны сезон. Мастачка В. Сазыкіна” і г.д.

Шмат у яе таксама малюнкаў тушшу, якія, відаць, чакаюць асобнай выстаўкі. Ёсць і жывапісныя творы. Але, наведваючыся да мастачкі ў майстэрню, я найперш заўважыла там кросны. Ніна патлумачыла: “Праца над габеленам — працяглы працэс, трэба доўга чакаць канчатковага выніку, і раптоўна змяніць у гэтым працэсе што-небудзь нельга, ды і кросны з сабою не возьмеш, а вось акварэль дае мне магчымасць перадаць імгненнае захапленне, прыгтым фарбы і паперу можна паўсюль насіць з сабою”.

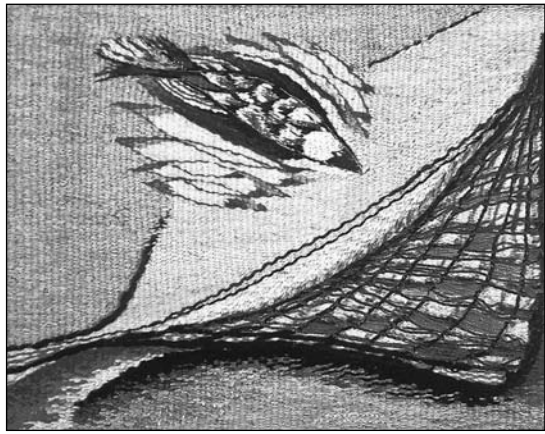
У майстэрні захоўваюцца толькі габелены малых памераў, іншыя ў мастачкі на здымках. Зразумела, памер не ўплывае на іх багатую змястоўнасць. “Беларусь — мая Радзіма, — кажа Н. Пілюзіна, — яна дае мне і натхненне, і сюжэтныя матывы”. Назвы яе твораў кажуць самі за сябе: “Купальская ноч”, “Легенды Мядзельшчыны”, “Вызваленая зямля”, “Беларускае вяселле”, “Ой, ляцелі гусі, ды з-пад Белае Русі”, “Легенда

пра возера Свіцязь”. Габелен “На кветкавым лузе” яна прысвяціла Янку Купалу і Якубу Коласу.

Асобнае месца ў яе творчасці займае найскладанейшая тэхніка батыка (старажытнае інданезійскае мастацтва роспісу тканіны з дапамогаю расліннага воску). Ёю Н. Пілюзіна таксама валодае прафесійна, выконвае выявы на натуральным шоўку, што надае яе пейзажам, нацюрмортам асаблівую, паветраную тонкасць.

Уменне мастачкі працаваць над малюнкам, яе валоданне акварэллю, жывапісам, любоў да паззіі, назіральнасць — усё гэта адбіваецца на сюжэтах і кампазіцыях, на падборы фарбаў у габелене. Мабыць, таму яны ў Ніны Пілюзінай такія чароўныя, прывабныя, разнастайныя па фактуры, прыцягальныя для гледачоў на самых розных выстаўках. А новая, незвычайная для яе экспазіцыя атрымалася па-святочнаму светлай і радаснай. І па-свойму адлюстравала роздум самой мастачкі на тэму традыцый, пераемнасці і адвечнай прыгажосці.

На здымках: творы Ніны Пілюзінай.

Людміла НАЛІВАЙКА,
Вольга АРХІПАВА

Зоркі і легенды

Спорт у беларускай скульптуры 1960 — 1980-х гадоў (з калекцыі Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі)

У еўрапейскай скульптуры тэма спорту пачынаецца з грэчаскай архаікі і класікі, насычанай усаўленнем ідэальнасці, мужнасці і хараства чалавека.

На гэтым падмурку развівалася, як вядома, і беларуская скульптура.

Азначаная тэма нарадзілася ў ёй разам з адраджэннем спорту — прызнаным міжнародным пасланцом міру. Віцебскі даваенны перыяд гісторыі айчыннага мастацтва можна лічыць стартавым для развіцця спартыўнай тэмы ў станковай скульптуры. Міхаілу Керзіну належыць серыя класічных работ, якія сфарміравалі аснову для вобраза ідэальнага чалавека — героя, змагара, першапраходцы і г.д. У калекцыі НММ Беларусі знаходзіцца невялікая па колькасці, але ёмістая па значнасці серыя скульптурных кампазіцый, якія перадаюць неверагодны наватарскі патэнцыял спартыўнай тэматыкі, што пачаў выяўляцца ў работах нашых творцаў з пачатку 1960-х гадоў.

Валянціна Міхеева
“Партрэт М. Іткінай”
(парфір, 1962).

кай спартсменкі XX стагоддзя. Партрэт меў поспех у наведвальнікаў усесаюзных і міжнародных выставак.

Пра смелае парушэнне акрэсленых жанравых межаў класічнага стылю сведчыць твор Сяргея Вакара — партрэт заслужанага майстра спорту СССР, слаўтага барца вольнага стылю Аляксандра Мядзведзя (1971). Нягледзячы на тое, што ў якасці матэрыялу скульптар выбраў дрэва, яму ўдалося стварыць рытм аб’ёмаў кампазіцыі, якая заканчваецца своеасаблівым апірышчам, што ўвасабляе моцныя плечы героя. Аўтарскія асабліва-сці творчасці С. Вакара выявіліся і ў характэрным нахіле галавы спартсмена, што таксама дапамагло ўвасабіць мужнасць, спакой, разважлівасць і раўнавагу, уласцівыя А. Мядзведзю.

На рэспубліканскіх выстаў-

ках “Фізічная культура і спорт у выяўленчым мастацтве” (1971), “Фізкультура і спорт” (1975) экспанаваліся бюст “Рэферы. Шчарбакоў Барыс Аляксандравіч, суддзя міжнароднай катэгорыі” — работа Генадзя Мурамцава. Перадача псіхалагічнага стану героя дасягаецца праз выразнасць паглыбленага позірку героя, а штрэх урачыстасці дадае сама выява імпазантнага мужчыны, да таго ж, бюст трымаецца на гальштуку-матыльку.

Уладзімір Бульга
“Водныя лыжы” (алюміній, 1971).

“Юная спартсменка” Барыса Лазарэвіча пададзена праз лірычны мастакоўскі погляд. Рамантызаванасць вобраза падкрэсліваецца вытанчанасцю рыс летуценнага, але валявога твару.

У скульптуры 1970-харганічна развіваліся манументальнасць і дэкаратыўнасць, пашыраліся змены ў пластыцы і структуры. Пра гэта сведчаць тэхнічныя прыёмы ў выкарыстанні шмоту, глазуры, медзі, алюмінію,

бронзы, граніту. Што да зместу — маладыя скульптары імкнуліся ўвасабляць у сваіх творах найбольш выразныя прыкметы масавага спорту — рух, грацыя, напружанасць, воля да перамогі. Пра пашырэнне жанравай і стылёвай палітры сведчыць пэўны адыход ад класічных узораў. Так, у шматфігурнай кампазіцыі “Плыўчыкі” (гіпс) аўтар Нэлі Якавенка дэманструе своеасаблівы пластычны акорд. Кожная з трох фігур мае свае адметныя рысы: першая злева дзячына прадстаўлена з ручніком на плячах, другая — пасля выхаду з вады, а трэцяя — гэта аголеная прыгажуня з валасамі да плеч.

Ніводзін від мастацтва таго перыяду не быў здатны гэтак шырока ахапіць тэматыку фізічнай культуры грамадства, як скульптура. І самае галоўнае, для кожнага творцы гэтая тэма была своеасаблівым па-

Уладзімір Жбаняў “Таня”
(алюміній, 1982).

чаткам яго творчага шляху, а то і сімвалам жыццёвых прынцыпаў. Сімвалічна ўспрымаецца твор Святланы Гарбуновой “Рэгата”. Нахіленая спартыўная яхта — як сімвал сутыкнення чалавека з сіламі прыроды, дзе водная прастора — сапернік. Задачу паказаць экстрэмальны рух па марскіх хвалях ставіў перад сабой Уладзімір Бульга ў творы “Водныя лыжы”. Трыумф пераможцы Алімпійскіх гульніў байдарачніка Уладзіміра Парфяновіча скульптар Леў Гумілеўскі перадаў вельмі паважаным старажытным сімвалам, прадставіўшы партрэт спартсмена ў лаўровым вянку. Здольнасць кіраваць сваім станам у выяве конніка — “Пераможцы” Васіля Паліччука, талент пераўвасаблення адлюстраваны ў постацях “Гімнастак” Нэлі Якавенкі і Станіслава Ларчанкі.

Асобнай увагі варты твор Уладзіміра Жбанява “Таня” (1982), які можна лічыць пачаткам творчага шляху вядомага майстра. У гэтым творы, на наш погляд, быў закладзены асноўны паказчык асабістага творчага кодэкса скульптара: спалучэнне інтарэсаў як галоўнага героя, так і глядачоў-балельшчыкаў. Кампазіцыя адлюстроўвае працэс чакання выхаду гімнасткі да шырокай публікі ды суддзяў — чакання тых хвілін, калі будзе ацэньвацца яе прафесійная вартасць. І гэты стан чакання, на думку мастака, — самы хваляючы, як у спорце, так і ў мастацтве.

За мінулае XX стагоддзе беларускі спорт дасягнуў алімпійскіх вышынь, пацвердзіў сваю актыўную ролю ў жыцці нашага грамадства. Ужо даўно наспела патрэба ствараць скульптурныя алеі алімпійскіх герояў-пераможцаў, якія прынеслі сусветнае прызнанне нашай Радзіме. Тым болей што беларуская скульптура не страціла свой прафесійны ўзровень і злучанасць з вобразам чалавека ў яго класічным, сімвалічным, рэалістычным увасабленнях. Значыць, ёсць вялікая магчымасць павялічыць і развіваць нашы вялікія спартыўна-скульптурныя дасягненні.

Сталічны вернісаж

Арцём КУМЕЛЬСКИХ

► Графічныя аркушы Вячаслава Паўлаўца, створаныя цягам апошніх пяці гадоў пад уплывам уражанняў ад міжнародных вандроўак у Чэхію і Германію, пленэру ў Лагойску і падрыхтоўкі да рэспубліканскай выстаўкі “Літ-арт”, экспануюцца ў галерэі “Панарама” Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі. У самой назве яго персанальнай выстаўкі — “Акварэалізм” — адчувальны намёк на тое, што мастак, працуючы ў далікатнай і капрызлівай тэхніцы акварэлі, стварае новую рэальнасць у суаўтарстве... з жывой вадой. А вынік гэтай сутворчасці заўсёды непрадказальны і таямнічы, таму асабліва прывабны для знаўцаў вытанчанага вобразнага свету акварэлі.

► Да 17 чэрвеня ў галерэі “Ракурс” Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі

можна паглядзець выстаўку малюнкаў Наталлі Слушко — напоўненых радасцю жыцця і пранізліва кранальных. Іх аўтар усё жыццё прысвяціла малюванню. Для яе гэта было кштальту дзённікавых запісаў. Яна з маленства асвойвала прафесію мастака. Скончыла Беларускае дзяржаўнае акадэмію мастацтваў па спецыяльнасці “дызайнер інтэр’ераў”. А потым выявілася цяжкае генетычнае захворванне, якое скараціла ямныя шляхі таленавітай мастачкі: летась, не дажыўшы двух гадоў да сваіх сарака, яна пакінула гэты свет... Арганізатары выстаўкі ўспамінаюць словы Наталлі: “Выпрабаванні даюцца дзеля таго, каб мы становіліся мудрэйшымі. Дзякуйце за тое, што ёсць. Лавіце моманты любові, цеплыні, захаплення. Часцей гаварыце прыемныя словы, часцей усміхайцеся, часцей дакранайцеся да рук, якія нясуць вам цяпло”. На выстаўцы прад-

стаўлена больш як паўсотні графічных работ, створаных Н. Слушко ў розныя гады. Яе яскравая фантазія, аптымізм, шчырасць не пакідаюць глядачоў абыякавымі. А значыць, спраўджваецца мара мастачкі, якая вельмі хацела, каб яе творчасць убачыла свет.

► Два вернісажы, што адбыліся ў сталічным Палацы мастацтва, прадставілі творчасць сёлетніх юбіляраў.

Персанальная выстаўка Уладзіміра Сытчанкі прысвячаецца яго 60-годдзю. Вучань В. Шаранговіча і П. Любамудрава, мастак вядомы сваімі лінагравюрамі, акварэлямі, партрэтным жывапісам, плакатамі. Вобразны свет яго сюжэтна-тэматычных кампазіцый, лепшыя з якіх знаходзяцца ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі, вызначаецца эмацыянальнай ураўнаважанасцю, сувяззю з рэалістычнымі айчыннымі традыцыямі.

Уладзімір Сытчанка працуе і як кніжны графік. Выкладае ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў.

На дзесяць гадоў маладзейшы за яго жывапісец Іван Козел, чые творчыя прыярытэты сфарміраваліся, можна сказаць, з ранніх гадоў. Урадженец маляўнічай і рамантычнай Навагрудчыны, замілаваны родным наваколлем, захоплены беларускімі краявідамі, І. Козел аддае перавагу жанру пейзажу. Скончыўшы ў 1996 годзе БДАМ, дзе яго педагогамі былі М. Данцыг ды А. Марачкін, ён застаецца перакананым рэалістам і свае творчыя прынцыпы імкнецца перадаць моладзі, выкладаючы ў Рэспубліканскай гімназіі-каледжы імя І. Ахрэмчыка. Работы жывапісца знаходзяцца ў Доме-музеі А. Міцкевіча ў Навагрудку, у Літаратурным музеі Максіма Багдановіча, іншых зборах, у тым ліку ў прыватных калекцыях за мяжой.

